

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Frida Arvidsson

Resulterar förbudet mot utlämning av
svenska medborgare i ett *safe haven* för
vissa brottslingar?

– En empirisk studie av utlämningsärenden

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Jessica Almqvist

Termin för examen: Period 1 HT2020

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte och frågeställningar	8
1.3 Metod och material	9
1.4 Forskningsläge	11
1.5 Avgränsningar	13
1.6 Disposition	14
2 PRINCIPEN AUT DEDERE AUT JUDICARE	15
2.1 Tillkomst och innebörd	15
2.2 Rättslig status	16
2.2.1 a) Internationella överenskommelser	17
2.2.2 b) Internationell sedvanerätt	21
2.2.3 c) Allmänna rättsgrundsatser	22
2.3 (Icke)-utlämning av medborgare	23
3 UTLÄMNING I SVENSK RÄTT	26
3.1 Utlämningslagens innebörd och förfarandet vid utlämning	26
3.2 (Icke)-utlämning av medborgare	27
3.2.1 Utlämnning av medborgare inom Norden & Europa	28
3.2.2 Svenska diskussionen kring utlämning av medborgare	29
3.2.3 Interaktionen mellan aktiv personlighet och utlämning av medborgare	30
3.3 Förutsättningar för åtal	31
4 EMPIRI	34
4.1 Tillvägagångssätt	34

4.2	Tabell över utlämningsärenden	35
4.3	Enskilda ärenden	39
4.3.1	Fall som lett till åtal	39
4.3.2	Sammanfattning	42
4.3.3	Fall som <i>inte</i> lett till åtal	43
4.3.3.1	Samtal med Åklagarmyndigheten	43
4.3.3.2	Enskilda ärenden som <i>inte</i> lett till åtal	44
4.3.3.3	Empiri i förhållande till Sveriges folkrättsliga åtaganden	45
4.3.4	Sammanfattning	47
5	ANALYS OCH DISKUSSION	48
5.1	Sveriges folkrättsliga åtaganden	48
5.2	(Icke)-utlämning av medborgare	49
5.3	Är Sverige ett <i>safe haven</i> för vissa brottslingar?	52
6	AVSLUTANDE KOMMENTARER	56
	BILAGA A	57
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	60
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	65

Summary

The principle *aut dedere aut judicare* can be found in international cooperation concerning extradition for criminal offences. The meaning of the principle is that if a state refuses to extradite a person, often on the grounds that the person is a citizen of that state, the state can undertake to prosecute the person for the crime he or she is suspected of. The focus of this thesis has been to investigate whether such prosecution takes place regularly, based on Swedish law and case law.

Extradition outside the Nordic countries and the EU is mainly governed by the Swedish Extradition Act (1957:668). A person may be requested to be extradited by the requesting state either for prosecution or for carrying out a sentence. The extradition of Swedish citizens is an absolute prohibition under this law. It does not matter if the person has dual citizenship, or if the crime was committed before the person received Swedish citizenship. If not impunity shall arise as a consequence of the prohibition, prosecution or the enforcement of a foreign sentence must take place in Sweden. The prosecution of Swedish citizens in Sweden, for a crime committed abroad, is possible due to the judicial principle of active personality, which is stated in the Swedish Penal Code.

As the title suggests, the purpose of this essay has been to investigate whether Sweden constitutes a potential safe haven for cross-border criminals, with regards to the principle *aut dedere aut judicare*. To achieve this purpose, an extensive empirical study has taken place. Extradition cases concerning Swedish citizens from the years 2000-2020 have been investigated and analyzed. This study concludes that 3 out of 33 extradition cases in the last twenty years have led to prosecution in Sweden. These cases have also resulted in convictions. There are few cases where the type of crime in question has been of international concern, and the significance of the principle *aut dedere aut judicare* has thus not been shown to be particularly important.

The empirical evidence shows that few of the cases lead to prosecution. This can be explained by several factors that are often interdependent, such as a lack of cooperation with the country of crime. The thesis has also shown that the procedure between the Swedish Ministry of Justice and the Swedish Prosecution Authority can be questioned, as the prosecution authority does not regularly take part in the cases.

Furthermore, it is doubtful whether an adequate investigation of the suspected crime takes place in each individual case.

Based on the empirical evidence, it is in my opinion that it is to some extent true to say that the prohibition to extradite citizens can lead to a safe haven. However, it would be more appropriate to say that the absolute ban on extraditing Swedish citizens opens up for impunity, which the judicial principle of active personality does *not* succeed in counteracting.

Sammanfattning

I det internationella samarbetet som rör utlämning på grund av brott finns den folkrättsliga principen *aut dedere aut judicare*. Den innebär att om en stat vägrar att utlämna en person, ofta mot bakgrund av att personen är medborgare i den staten, kan staten åta sig att lagföra personen för den brottslighet hen är misstänkt för. Uppsatsens fokus har varit att utreda ifall en sådan lagföring regelmässigt sker, med bakgrund i svensk rätt och rättspraxis.

Utlämning utanför Norden och EU regleras i huvudsak i lagen (1957:668) om utlämning för brott. En person kan begäras utlämnad av den framställande staten antingen för lagföring eller straffverkställighet. Att utlämna svenska medborgare är ett absolut förbud enligt denna lag. Det spelar ingen roll ifall personen har dubbelt medborgarskap, eller om brottet har begåtts innan det att personen erhöll svenskt medborgarskap. Innebörden av detta är att lagföring eller straffverkställighet måste ske i Sverige, ifall dessa personer inte ska gå straffria. Lagföring i Sverige är möjligt för brott begångna utomlands av svenska medborgare, då svensk domstol har jurisdiktion med hänvisning till aktiv personalitet.

Som titeln antyder har uppsatsens syfte, med utgångspunkt i principen *aut dedere aut judicare*, varit att utreda ifall Sverige utgör en potentiell *safe haven* för gränsöverskridande brottslingar. För att uppnå detta syfte har en extensiv empirisk undersökning utförts. Utlämningsärenden gällande svenska medborgare från år 2000-2020 har undersökts och analyserats. Denna undersökning visade att 3 av 33 utlämningsärenden de senaste tjugo åren har lett till åtal i Sverige. Dessa fall resulterade även i fällande domar. Det är få fall där brottstypen i fråga har varit av internationell angelägenhet, och betydelsen av *principen aut dedere aut judicare* har på så sätt inte visats vara särskilt avsevärd.

Det empiriska underlaget visar på att få av fallen leder till åtal. Detta kan förklaras med flera faktorer som ofta är avhängiga av varandra, såsom ett bristande samarbete med gärningslandet. Uppsatsen har också visat att arbetsgången mellan Justitiedepartementet och Åklagarmyndigheten kan ifrågasättas, då Åklagarmyndigheten inte regelmässigt får ärendena överförda till sig. Vidare är det tvivelaktigt ifall en adekvat utredning av det misstänkta brottet sker i varje enskilt fall.

Med bakgrund i empirin är det av min åsikt att det till viss del är befogat att säga att förbudet att utlämna svenska medborgare kan leda till ett *safe haven*. Det vore dock mer lämpligt att konstatera att det absoluta förbudet mot att utlämna svenska medborgare öppnar upp för en straffrihet, som jurisdiktionsgrunden aktiv personlighet *inte* lyckas avhjälpa.

Förord

Äntligen sätter jag punkt för fyra års juridikstudier, och fem år i Lund. Det är några personer som förtjänar ett särskilt tack, utan dessa hade uppsatsen inte varit vad den är. Ett stort tack till min handledare Jessica Almqvist. Ditt stöd, engagemang och entusiasm under hela terminen har varit ovärderligt. Tack till Cecilia Riddselius på Justitiedepartementet och Per Hedvall på Åklagarmyndigheten.

Tack till familj och vänner. Ett extra stort tack till Johanna och Mikael, som alltid finns där för stöd och pepp.

Frida Arvidsson

Göteborg, januari 2021

Förkortningar

EU	Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationerna
HD	Högsta domstolen
ICJ	International Court of Justice
ILC	International Law Commission
TR	Tingsrätt
ÅM	Åklagarmyndigheten

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Utlämning är en process då en misstänkt, tilltalad eller dömd person överlämnas från en stat till en annan baserat på avtal, reciprocitet eller på grund av nationell lagstiftning. Många stater kräver ett bi- eller multilateralt avtal för att utlämning ska kunna ske. Parterna i en utlämningsprocess är den framställande staten och den stat som personen i fråga uppehåller sig i.¹ Denna sistnämnda stat är ofta det land som personen är medborgare i, och benämns därför rimligtvis som medborgarskapslandet.

Att utlämna personer är ett fenomen som går långt tillbaka i historien och kan därmed vara den äldsta formen av internationellt straffrättsligt samarbete. Det allra första utlämningsavtalet som skrevs anses vara det fredsavtal som slöts mellan den egyptiske faraon Ramses II och hettiternas kung Hattušili III, år 1280 före vår tideräkning. Vid denna tid var utlämning ett strategiskt tillvägagångssätt för stater att knyta värdefulla kontakter, eftersom utlämning visade på välvillighet och samarbetsvilja stater emellan. När århundrandena gick och världen började ta form av de stater vi har idag, började människor röra sig mer och mer över landsgränserna. Behovet av att utveckla utlämningsinstitutet blev allt större, och under 1800-talet slöts flera utlämningsavtal mellan västerländska stater. Belgien var det första landet som lagstiftade om sitt utlämningsförfarande, år 1833. Under 1900-talet har utlämning växt till ett viktigt verktyg för stater att bekämpa internationell brottslighet, och är föremål för många internationella överenskommelser och samarbeten.²

I det internationella samarbetet som rör utlämning på grund av brott finns den folkrättsliga principen *aut dedere aut judicare*, som översätts till *utlämna eller åtala*. Principen innebär att om en stat vägrar att utlämna en person, ofta mot bakgrund av att personen är medborgare i den staten, kan staten åta sig att lagföra personen för den brottslighet som hen är misstänkt för.³ Principen återfinns i ett stort antal internationella överenskommelser som behandlar utlämning, samt i

---

¹ Se Gilbert (1991) s. 17.

² Se Påle (2003) s. 27 f.

³ Se Bassiouni & Wise (1995) s. 3–5.

konventioner som ämnar att öka det internationella samarbetet gällande internationell brottslighet.⁴

”Safe haven” är en term som används i bland annat populärkultur, den finansiella sektorn och för att beskriva ett skyddat område i en militärzon.⁵ Termen används även inom internationell straffrätt och innebär i denna mening att en misstänkt brottsling på grund av juridikens otillräcklighet inte kan åtalas för de gärningar hen misstänks ha begått. Ett *safe haven* har därmed uppkommit då gärningspersonen går fri från åtal.⁶ Som titeln antyder kommer uppsatsen att med utgångspunkt i principen om *aut dedere aut judicare* utreda ifall Sverige utgör en potentiell *safe haven* för gränsöverskridande brottslingar.

I lagen (1957:668) om utlämning för brott⁷ finns det ett absolut förbud mot att utlämna svenska medborgare.⁸ Det innebär att om en annan stat gör en framställning om utlämning från Sverige av en svensk medborgare, är Sverige enligt lag bundet att neka utlämning. Vid en sådan situation kan principen *aut dedere aut judicare* innebära att Sverige istället åtar sig att lagföra den svenska medborgare som misstänks för brott. Frågan är hur svensk rätt och rättspraxis förhåller sig till denna princip. Sker en lagföring regelmässigt eller går dessa personer straffria?

1.2 Syfte och frågeställningar

Arbetet ämnar att undersöka hur svensk utlämningsrätt och rättspraxis förhåller sig till den folkrättsliga principen *aut dedere aut judicare*. Syftet med arbetet är att utreda ifall förbudet mot utlämning av svenska medborgare resulterar i ett *safe haven* för vissa brottslingar. För att kunna uppfylla syftet ska följande frågeställningar studeras i den teoretiska delen:

Vad innebär den folkrättsliga principen aut dedere aut judicare?

Hur ser regleringen kring utlämning av medborgare ut i Sverige?

---

⁴ Se Bassiouni & Wise (1995) s. 11–19.

⁵ Se Cambridge Dictionary.

⁶ Se Henriksen (2019) s. 87.

⁷ Hädanefter utlämningslagen eller UtlämningsL.

⁸ Se 2 § UtlämningsL.

Vad innebär förbudet mot att utlämna svenska medborgare?

I den empiriska delen kommer följande frågeställningar att utredas:

Hur många framställningar om utlämning från Sverige har nekats de senaste tjugo åren, med hänvisning till medborgarskap?

Hur många av dessa nekade fall har lett till åtal i Sverige och vad har utgången blivit?

Vad är förklaringen bakom de fall som inte har lett till åtal?

1.3 Metod och material

Syftet med detta arbete är att utreda vad *följden* är av gällande rätt. För att uppnå syftet har olika metoder använts i olika delar av arbetet. I den teoretiska delen har det tillämpats en rättsdogmatisk metod. Det finns ingen entydig definition av denna, men den brukar beskrivas som en metod där man med stöd av de traditionella rättskällorna redogör för gällande rätt. I den rättsdogmatiska metoden används vanligtvis erkända rättskällor – lagar, förarbeten, rättsfall och doktrin.⁹ För att utreda och presentera gällande rätt har alltså denna metod varit passande. Den rättsdogmatiska metoden tillåter även att författaren granskar, problematiserar och är kritisk till vad som framkommit om det gällande rättsläget.¹⁰ Med tanke på uppsatsens syfte har detta varit lämpligt då framställningen inte bara ämnat att redovisa rättsläget, utan även att öppna upp för möjligheten att finna brister i systemet. I kombination med den kritiska rättsdogmatiska metoden tillämpas en ändamålsinriktad tolkning i analysen.¹¹ I de teoretiska avsnitten redovisas således syftet med gällande rätt, vilket sedan utgör en grund för analysen.

I och med att syftet med uppsatsen har varit att ta reda på en viss följd av en lagregel, så har även en rättssociologisk metod använts. Rättsdogmatik är en normativ vetenskap, medan rättssociologi är en empirisk vetenskap vilket i detta fall består av utlämningsärenden.¹² Den

---

⁹ Se Nääv & Zamboni (2018) s. 21.

¹⁰ Ibid. s. 35–36 och 40–41.

¹¹ Ibid. s. 37.

¹² Se Nääv & Zamboni (2018) s. 209.

rättssociologiska metoden är intresserad av hur rätten faktiskt tillämpas, och är medveten om att det finns många andra faktorer som inverkar i användningen av rätten. Roscoe Pound, framstående professor i juridik på Harvard, myntade det talande begreppet "law in books and law in action" – alltså att rätten i verkligheten kan skilja sig från rätten på papperet.¹³

I den empiriska delen har det praktiska tillvägagångssättet varierat, och fått anpassas efter det tillgängliga materialet. För att ta del av utlämningsärenden åkte jag till Stockholm och tog del av handlingarna på plats på Regeringskansliets arkiv. Där fick jag ta del av alla utlämningsärenden de senaste tjugo åren. Jag började med att lokalisera de fall som föll inom ramen för uppsatsens syfte, det vill säga framställningar om utlämning från Sverige av länder utanför Norden och EU, som berörde svenska medborgare. Därefter samlade jag den information som gick att utläsa från ärendena. I nästa steg lämnade jag ärendenumren till Åklagarmyndigheten, som återkom med den information som fanns i deras arkiv. Utifrån dessa uppgifter kunde jag sedan ta del av de fall som lett till åtal. Åklagarmyndigheten hade inga uppgifter för de fall som inte lett till åtal, vilket resulterade i att jag fick lämna de traditionella rättskällorna och använda mig av nyhetsartiklar för att hitta ytterligare information om vissa av ärendena. Genom mitt tillvägagångssätt har jag utrönt så mycket information som varit möjligt utifrån förutsättningarna.

Det huvudsakliga materialet för detta arbete har bestått av de ovan nämnda accepterade rättskällorna. I den mån som doktrin har använts har det till stor del bestått av utländsk doktrin, då svensk forskning inom området är begränsad. Arbetet har huvudsakligen utgått från den doktrin som beskrivs i nedanstående kapitel *forskningsläge*, då dessa verk har stor tyngd inom området för utlämning och principen *aut dedere aut judicare*. Den empiriska delen har till största del bestått av utlämningsärenden samt rättsfall.

---

¹³ Ibid. s. 210.

1.4 Forskningsläge

Inledningsvis ska nämnas att det inte finns någon extensiv svensk forskning inom området för utlämning av egna medborgare. De flesta av källorna och litteraturen i detta arbete har utgått ifrån ämnen som behandlar utlämning och principen *aut dedere aut judicare* generellt. I ett antal av dessa arbeten finns det kapitel som behandlar medborgare i förhållande till utlämning, men en utbredd doktrin inom ämnet existerar som sagt inte. En svensk empirisk forskning på hur utlämning av svenska medborgare står i förhållande till principen *aut dedere aut judicare* har, såvitt jag har funnit, inte företagits tidigare.

År 2011 utkom en statlig utredning som behandlar den svenska utlämningslagen, SOU 2011:71. Utredningen ämnade göra en genomgripande genomgång av regelverket i sak, och även se över lagstiftningens tekniska och språkliga utformning. I utredningen nämns det att målsättningen är att utlämning från Sverige ska ske på ett sätt som är snabbt, rättssäkert och effektivt med beaktande av Sveriges folkrättsliga förpliktelser. Utredningen har varit till stor hjälp för detta arbete, då den utgör en noggrann genomgång av hur den svenska utlämningslagen fungerar. Principen *aut dedere aut judicare* är inte en del av utredningens fokus, men förbudet att utlämna svenska medborgare diskuteras till stor del. Bland annat föreslås en uppmjukning av det absoluta förbud mot utlämning av medborgare som stadgas i utlämningslagen. SOU 2011:71 resulterade inte i någon lagändring av utlämningslagen i förhållande till utlämning av medborgare. I utredningen företogs ingen empirisk undersökning av utlämningsärenden, vilket förklaras på följande sätt:

”Dessvärre har det inte varit möjligt, bl.a. på grund av hur ärenden under åren handlagts i Regeringskansliet vid skilda departement och de sekretessföreskrifter som omgärdar materialet, att med rimliga arbetsinsatser få fram statistiska uppgifter rörande utlämningsärenden från 1980 och fram till i dag, avseende framför allt det totala antalet ärenden där Sverige är anmodad stat, och motsvarande, där Sverige är ansökande stat, vilka andra stater som därvid är ansökande respektive anmodade stater samt vilka brott som utlämning begärs för i respektive kategori. Även om det hade varit önskvärt, har utredningen alltså måst avstå från att redovisa sådant material.”¹⁴

---

¹⁴ SOU 2011:71 s. 92.

Med tanke på ovan förklaring, och att det inte kunnat hittas något annat arbete som undersökt utlämningsärenden inom dessa villkor, utgör denna uppsats ny forskning.

Karin Påle Bartes, numera domare, skrev 2003 sin doktorsavhandling om utlämningsrätt – "*Villkor för utlämning*". Boken är det mest omfattande arbetet om svensk utlämningsrätt som finns idag. I boken diskuteras utlämning som fenomen, utlämningslagens tillkomst samt innehåller en redogörelse och analys av lagens innehåll. Boken användes som referensmaterial vid SOU 2011:71 och Påle var även konsulterad som expert under utredningen. Boken har varit en bra grund för uppsatsens teoretiska del i förhållande till den svenska utlämningsrätten.

Mahmoud Cherif Bassiouni, Professor Emeritus vid DePaul University i USA, har skrivit ett stort antal verk som behandlar principen *aut dedere aut judicare*. Han var expert på internationell straffrätt och en ledande person inom utlämningsrätt. Bassiouni har tillsammans med Edward M. Wise ägnat en hel bok åt principen, där fokus främst ligger på att utröna vilken rättslig status som principen har inom den internationella rätten. Bassiounis och Wise bok är citerad, undantagslöst, i all doktrin och litteratur som behandlar principen (som skrivits efter 1995). Boken har haft stor inverkan på den diskussion som förts och fortfarande förs kring frågor om principen, inte minst avseende principens sedvanerättsliga status. Med tanke på arbetets tyngd har det varit en stor hjälp i att förstå principen *aut dedere aut judicare* i dess internationella straffrättsliga betydelse.

Ett av få arbeten som inte bara behandlar principen *aut dedere aut judicare*, utan även reglering kring att undanta medborgare från utlämning, är "*The (Non)-Extradition of Nationals: a Neverending Story?*". Artikeln är skriven av Michael Plachta, professor i internationell straffrätt i Polen. Plachtas artikel är omfattande och behandlar förbud mot utlämning av medborgare ur olika aspekter. Plachta är kritisk gentemot gällande rätt i förhållande till de stater som inte utlämnar medborgare och belyser, vad han anser, är negativa följder av detta. Som sagt finns det ingen extensiv doktrin inom detta ämne, därför har artikeln varit värdefull då den inte bara behandlar principen utan även utlämning av medborgare.

Principen *aut dedere aut judicare* har varit föremål för en granskning av *the International Law Commission (ILC)*. Under åren 2006-2014 utfördes

en omfattande forskning bland annat kring principens innebörd, rättsliga status och användningsområde. Som en del av arbetet presenterade ett stort antal stater hur de uppfattade principen och vad för internationella överenskommelser innehållandes principen som de var bundna av. ILC:s rapport är hittills det mest ingående arbete om principen *aut dedere aut judicare* som existerar. Därmed utgör rapporten en ovärderlig källa för att förstå och fördjupa sig inom principens innebörd, samtidigt som den ger upphov till fortsatta diskussioner och frågor.

1.5 Avgränsningar

Arbetet behandlar den folkrättsliga principen *aut dedere aut judicare*, utlämning av svenska medborgare samt regleringen kring detta. Arbetet utreder personer som har svenskt medborgarskap och av denna anledning inte har utlämnats till den framställande staten. Den empiriska undersökningen har begränsats till utlämningsärenden de senaste tjugo åren (från 2000 till 2020) eftersom det var det material som kunde tillgängliggöras. I förhållande till Norden och EU gäller andra regelverk, där ett svenskt medborgarskap inte utgör ett absolut förbud för utlämning. Med tanke på detta så kommer utlämningsärenden inom Norden och EU inte att utredas, med undantag för avsnitt 3.2.1. I detta avsnitt redovisas en kort bakgrund kring regelverken som gäller inom Norden och EU i syfte att få ett bredare perspektiv på utlämning.

Arbetet behandlar fall där en annan stat begär utlämning från Sverige. Personer som begärts utlämnade till internationella domstolar, exempelvis Internationella brottmålsdomstolen för fd. Jugoslavien (ICTY), faller inte inom ramen för uppsatsens område. Det finns många aspekter när det gäller utlämning, bland annat den misstänkta personens fri- och rättigheter. I denna uppsats ligger dock inte fokus på den enskilda individen, utan på staten.

En framställning om utlämning kan grunda sig i att den framställande staten antingen vill lagföra personen, eller verkställa ett redan utdömt straff. Principen *aut dedere aut judicare* tar sikte på lagföring, inte verkställighet, och har därför varit fokus för denna uppsats. I syfte att avgränsa arbetets omfång har den empiriska undersökningen således inte omfattat att utreda ifall straffverkställighet i Sverige har skett, efter nekad utlämningsframställan. Som kommer illustreras i arbetet kan dock lagföring i Sverige ske under vissa förutsättningar, även i de fall där

framställningen om utlämning berör straffverkställighet. I dessa fall har undersökningen fokuserat på att utreda ifall personerna i fråga har blivit åtalade i Sverige, trots en befintlig dom i det framställande landet. Både framställningar om utlämning på grund av lagföring och på grund av verkställighet har därför varit av betydelse för uppsatsens empiriska underlag.

1.6 Disposition

I uppsatsens *andra* avsnitt är syftet att läsaren ska få en grundläggande förståelse för vad principen *aut dedere aut judicare* innebär och hur den används inom internationell rätt. I avsnittet introduceras även läsaren till bakgrunden kring att undanta medborgare från utlämning och internationell doktrin inom ämnet.

Det *tredje* avsnittet behandlar regleringen av utlämning i svensk rätt. I avsnittet redovisas utlämningslagens innebörd, förfarandet vid utlämning och det absoluta förbudet mot att utlämna svenska medborgare. För att sätta utlämningsförfarandet i perspektiv ges även en kort genomgång av bakgrunden för utlämning inom Norden och EU. Slutligen presenteras några ståndpunkter inom svensk doktrin kring utlämning av medborgare.

I det *fjärde* avsnittet presenteras den empiri som har undersökts av författaren. Läsaren får ta del av dels lättöverskådliga tabeller, dels en närmare inblick i enskilda utlämningsärenden. Syftet är att få en uppfattning om hur gällande rätt tar sig uttryck i praktiken.

I avsnitt *fem* sker en sammanfattande och analyserande diskussion i enlighet med den fakta och empiri som redovisats i föregående avsnitt. Utgångspunkten för analysen är de inledande frågeställningarna och syftet med uppsatsen.

Slutligen i det *sjätte* avsnittet presenteras arbetets avslutande reflektioner och slutsatser. Avsnittet ämnar knyta ihop uppsatsen med bakgrund i dess syfte.

2 Principen Aut Dedere Aut Judicare

Nedanstående avsnitt kommer att redogöra grundläggande fakta om principen *aut dedere aut judicare*. Avsnittet utgör uppsatsens första teoretiska avsnitt och syftar till att läsaren ska få en ökad kunskap och förståelse av principen. För att uppnå detta ska det förklaras vad principen innebär, vilka begränsningar som finns och på vilket sätt principen används i den internationella rätten. Principen har ett nära samband med reglering kring att undanta medborgare från utlämning, och därför ska även innebörden av detta utredas.

2.1 Tillkomst och innebörd

Redan på 1600-talet myntade Hugo Grotius begreppet *aut dedere aut punire* – utlämna eller straffa, som ett sätt att beskriva en naturlig rätt för den stat som ansåg sig skadad av ett brott att utkräva straff, antingen själva eller genom staten där den misstänkta personen befann sig. Ordet *punire* har sedan kommit att utvecklas till *judicare*, alltså åtala istället för straffa.¹⁵ Ändringen av begreppet följer inte bara samtidigt utan speglar även den rätta innebörden av principen. Om en stat nekar utlämning innebär principen inte att denna stat är bunden att *straffa* personen i fråga, utan att ärendet ska lämnas till de korrekta juridiska myndigheterna – i Sveriges fall Åklagarmyndigheten. Det är sedan upp till Åklagarmyndigheten, som i vilket annat fall som helst, att avgöra ifall personen ska åtalas eller inte. Om det görs på ett regelrätt sätt har staten uppfyllt principen *aut dedere aut judicare*, oavsett vad utgången av den eventuella rättsliga processen blir.¹⁶

Syftet bakom principen *aut dedere aut judicare* är att förebygga en ovälkommen straffrihet. I de fall som den anmodade statens utlämningsrätt inte tillåter utlämning innebär det inte per automatik att staten anser att personen i fråga ska gå fri från åtal. Intresset för de båda involverade staterna att få den misstänkta personen åtalad är samma intresse som genomsyrar straffrätt i allmänhet – avskräckning, vedergällning, allmänprevention, individualprevention och så vidare.

---

¹⁵ Se Shearer (1971) s. 23 f.; Bassiouni & Wise (1995) s. 4 f.

¹⁶ Se ILC Final Report punkt 21.

Det är vidare i den internationella straffrättens intresse att beivra brottslighet och att brottslingar inte ska kunna slippa repressalier genom att ta sig över landsgränser. Principen inkorporeras därför i bi- och multilaterala traktat, i syfte att motverka att personer som begått allvarliga brott undkommer straff.¹⁷ Europadomstolen fångade kärnan av detta i ett mål år 2005:

”As movement about the world becomes easier and crime takes on a larger international dimension, it is increasingly in the interest of all nations that suspected offenders who flee abroad should be brought to justice. Conversely, the establishment of safe havens for fugitives would not only result in danger for the State obliged to harbour the protected person, but also tend to undermine the foundations of extradition.”¹⁸

Principen i sig specificerar inte vilka brott som innefattas. I modern rätt har principen som sagt inkluderats i flera bi- och multilaterala traktat. De bilaterala traktaten är avtal som behandlar utlämning mellan stater medan de multilaterala allt som oftast behandlar en viss brottstyp, för vilka stater åtar sig att samarbeta kring för att bekämpa. Dessa brottstyper benämns ofta i doktrinen som brott som är av internationell angelägenhet, varav några exempel är terrorism, droghandel och tortyr.¹⁹ I dessa multilaterala konventioner är brottet därför många gånger definierat, medan i ett utlämningsavtal mellan stater där brottet inte specificeras breddas principens tillämpningsområde till att sträcka sig över alla typer av brott.

2.2 Rättslig status

För att kunna avgöra när Sverige är bundet av principen *aut dedere aut judicare*, är det nödvändigt att utreda vad principen har för rättslig status – det vill säga om principen kan härledas till en folkrättsligt erkänd källa samt i vilken utsträckning principen innebär en rättslig förpliktelse för stater. Ett av organen i Förenta Nationerna är den internationella domstolen – *the International Court of Justice* (ICJ). ICJ är FN:s högsta juridiska organ, och beslutar i enlighet med stadgan för den internationella domstolen (ICJ-stadgan), som utgör en integrerad del av

---

¹⁷ Se Påle (2002) s. 90 f.; Bassiouni & Wise (1995) s.26 f.

¹⁸ Öcalan v. Turkey [GC], no. 46221/99, 12 maj 2005 punkt 88. Målet är i övrigt inte relevant för förevarande arbete.

¹⁹ Se SOU 2002:98 s. 84; Bassiouni & Wise (1995) s. 3 ff.; Påle (2003) s. 67.

FN-stadgan.²⁰ En stat som är medlem i FN är också ansluten till ICJ-stadgan, men även icke-medlemmar kan ansluta sig.²¹ För att utröna vad som är en folkrättslig källa används ICJ-stadgans 38:e artikel:

“1. The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it, shall apply:

- a. international conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting states;
- b. international custom, as evidence of a general practice accepted as law;
- c. the general principles of law recognized by civilized nations;
- d. subject to the provisions of Article 59, judicial decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of rules of law.”

I det följande ska det undersökas var, om någonstans, principen *aut dedere aut judicare* passar in i dessa rättskällor. Artikel 38 (1d) kommer inte behandlas då det utgör en sekundär rättskälla som är ett medel för att kunna identifiera de primära rättskällorna.²²

2.2.1 a) Internationella överenskommelser

Som nämnts i avsnitt 2.1 tar sig principen *aut dedere aut judicare* uttryck i ett antal bi- och multilaterala traktat, med andra ord internationella överenskommelser. Hur många det rör sig om är dock något som det inte råder konsensus om. Bassiouni och Wise redovisar fler än 70 multilaterala traktat där principen stadgas.²³ I en rapport av Amnesty International som behandlar principen presenteras 24 multilaterala traktat, med förbehållet att listan inte är uttömmande.²⁴ Claire Mitchell, författare till en djupgående artikel om principen, tar i sin tur upp 30 multilaterala traktat och är av åsikten att det är en uttömmande uppräkningslista. Hon menar att de forskare som påstår att det finns så många som sjuttio, eller fler, multilaterala traktat inte tolkat hur principen tar sig uttryck i internationella överenskommelser på ett korrekt sätt. Det

---

²⁰ The Charter of the United Nations, San Francisco 26 juni 1945. Se art. 92 FN-stadgan.

²¹ Se art. 93 FN-stadgan.

²² Se Linderfalk (2020) m.fl s. 33.

²³ Se Bassiouni & Wise (1995) s. 75–283.

²⁴ Se Amnesty International (2009) s. 80.

finns nämligen traktat som dels innehåller artiklar som föreskriver att stater åtar sig att åtala, dels artiklar i samma traktat som föreskriver att en stat ska utlämna. Mitchell menar att det är ett betydligt lägre antal multilaterala traktat som föreskriver en plikt att *antingen* utlämna eller åtala, vilket hon anser är det korrekta stadgandet av principen *aut dedere aut judicare*.²⁵ Som exempelmodell för hur principen formuleras i multilaterala konventioner nämns ofta Haagkonventionen för bekämpande av olaga besittningstagande av luftfartyg från 1970²⁶, vars ordalydelse återfinns i femton multilaterala konventioner:²⁷

“The Contracting State in the territory of which the alleged offender is found shall, if it does not extradite him, be obliged, without exception whatsoever and whether or not the offence was committed in its territory, to submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall take their decision in the same manner as in the case of any ordinary offence of a serious nature under the law of that State.”²⁸

Ytterligare inkonsekvens kring hur principen *aut dedere aut judicare* inkorporeras i traktat visas genom en rapport inom den forskning om principen som utförts av *the International Law Commission*.²⁹ I rapporten har stater själva redovisat vilka multilaterala traktat innehållandes principen som de är bundna av. Resultatet av rapporten visar att vissa stater endast räknar upp traktat som uttryckligen föreskriver ”utlämna eller åtala”, medan andra även räknar upp traktat som är av karaktären som Mitchell avfärdar.³⁰ Sveriges bidrag till denna rapport innehåller en förklaring att Sverige möter kraven för principen genom 2 kap. 2 § brottsbalken (BrB) där bland annat principen om aktiv personalitet som grund för jurisdiktion³¹ stadgas. I bidraget konstateras att Sverige är bundet av många traktat innehållandes principen, men att det inte funnits någon anledning att ange en uppräknings av dessa, eftersom brottsbalken är tillämplig i förhållande till alla internationella överenskommelser som Sverige är bundet av.³²

---

²⁵ Se Mitchell (2009) s. 1 samt fotnot 10; ILC A/CN.4/648 där olika formuleringar av principen redovisas i punkt 43-69; ILC A/CN.4/630 där ILC identifierar 61 universella och regionala multilaterala traktat.

²⁶ Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft, 16 december 1970 Haag, SÖ 1971:17.

²⁷ Se Mitchell (2009) s. 7 f.; Bassiouni & Wise (1995) s. 3.

²⁸ Art. 7 Haagkonventionen för bekämpande av olaga besittningstagande av luftfartyg.

²⁹ Se vidare avsnitt 2.2.2.

³⁰ Se ILC A/CN.4/579; Mitchell (2009) fotnot 10.

³¹ Begreppet jurisdiktion används i detta arbete i samma mening som i SOU 2002:98, det vill säga att det avser domsrättsregler eller de regler som avgränsar domstolarnas behörighet att ta upp olika frågor till materiell prövning, se s. 74 samma SOU.

³² Se ILC A/CN.4/571 s. 93.

Oavsett det exakta antalet traktat som principen återfinns i, så är det ostridigt att principen existerar inom internationella överenskommelser som behandlar utlämning och internationell brottslighet. Stater kan bli bundna att följa principen antingen genom bilaterala avtal i form av utlämningsavtal, eller genom att vara part till en multilateral konvention. Som sagt, de multilaterala traktaterna tar sig oftast uttryck i konventioner som behandlar en särskild brottstyp, där en del av konventionen föreskriver utlämning, exempelvis FN:s konvention (1979) mot tagande av gisslan³³, FN:s konvention (1984) mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning³⁴ och FN:s konvention (1997) om bekämpande av bombattentat av terrorister³⁵. En följd av dessa konventioner är att staters folkrättsliga åtaganden breddas, jämfört med ifall principen endast stadgats i bilaterala avtal. Som Påle förklarar:

”Sverige har förvisso inget utlämningsavtal med Sierra Leone, men om landet inkommer med en utlämningsbegäran avseende en person misstänkt för narkotikabrott är Sverige förpliktat att antingen utlämna eller lagföra den eftersökte personen.”³⁶

Att principen är inkluderad i internationella överenskommelser innebär att länder är rättsligt förpliktade att följa principen. Ifall ett land bryter mot en traktat – genom att t.ex. underlåta att överlämna fallet till de korrekta juridiska myndigheterna vid en nekad utlämning, har landet gjort sig skyldigt till en folkrättslig överträdelse.³⁷ Internationella överenskommelser är alltså en rättskälla där principen *aut dedere aut judicare* kan härledas. I den empiriska delen av detta arbete kommer det således bli aktuellt att lokalisera ifall Sverige är bundet genom traktat att följa principen.

Principen *aut dedere aut judicare* tar sig uttryck på olika sätt i olika traktat. Som konstaterat ovan har det gett upphov till att forskare är oense kring hur många konventioner och bilaterala avtal som principen verkligen stadgas i. Ytterligare en aspekt är att principen kan formuleras på olika sätt som antingen gör det till en tvingande regel eller inte, vilket

---

³³ International Convention Against the Taking of Hostages, New York 17 december 1979, SÖ 1980:26. Se art. 8(1).

³⁴ Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, New York 10 december 1984, SÖ 1986:1. Se art. 7(1).

³⁵ International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings, New York 15 december 1997, SÖ 2001:22. Se artikel 8(1).

³⁶ Påle (2003) s. 66 ff.

³⁷ Mitchell (2009) s. 6; Henriksen (2019) s. 23 f.; Påle (2003) s. 51.

ska exemplifieras med två exempel vars lydelse ofta förekommer i konventioner:

I FN:s konvention mot korruption från 2003 lyder artikel 44(11)³⁸:

”A state party in whose territory an alleged offender is found, if it does not extradite such person in respect of an offence to which this article applies solely on the ground that he or she is one of its nationals, shall, at the request of the State Party seeking extradition, be obliged to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution.”³⁹

Låt jämföra detta med artikel 8(1) i FN:s konvention om bekämpande av bombattentat av terrorister från 1997:

”The State Party in the territory of which the alleged offender is present shall, in cases to which article 6 applies, if it does not extradite that person, be obliged, without exception whatsoever and whether or not the offence was committed in its territory, to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with the laws of that State. Those authorities shall take their decision in the same manner as in the case of any other offence of a grave nature under the law of that State.”⁴⁰

De två olika konventionerna visar på en skillnad i hur principen har utformats. I den första är ett åtal i den anmodade staten inte en tvingande konsekvens av en nekad utlämning, utan infaller endast ifall den framställande staten begär det. I kontrast till detta är det tydligt i det sista exemplet att ett åtal i den anmodade staten vid en nekad utlämning är tvingande utan några som helst undantag. Det sista exemplet följer även den formulering som Haagkonventionen om luftfartyg, som nämnts ovan, standardiserat. Vid en undersökning av de 30 internationella konventioner som Mitchell listat, innehöll 22 stycken av dessa en tvingande formulering av principen.⁴¹ Att veta ifall Sveriges folkrättsliga åtaganden är tvingande eller ej är grundläggande vid analysen av den empiriska delen, då det är en förutsättning för att avgöra om Sverige följt sina folkrättsliga förpliktelser eller inte.

---

³⁸ Convention against Corruption, New York 31 oktober 2003, SÖ 2007:44.

³⁹ Understrykning gjord av författaren.

⁴⁰ Understrykning gjord av författaren.

⁴¹ Se bilaga A; Mitchell (2009) annex 1.

2.2.2 b) Internationell sedvanerätt

Den andra folkrättsliga källan som hittas i ICJ-stadgan är internationell sedvanerätt. Innebörden av att principen skulle vara en del av den internationella sedvanerätten är att stater skulle vara rättsligt bundna av principen oavsett om staten är part till en internationell överenskommelse eller inte.⁴² Att påstå att det existerar en sedvanerättslig regel innebär att det måste påvisas en allmän praxis, det vill säga ett mönster i staters agerande, och en *opinio juris* vilket innebär en rättsövertygelse hos stater.⁴³ En del forskare har försökt påvisa att dessa två element existerar och andra att de inte existerar. Principens sedvanerättsliga status har varit föremål för många akademiska artiklar under 1900- och 2000-talet. Än idag finns det ingen enhällighet kring om *aut dedere aut judicare* klassas som sedvanerätt, utan det fortsätter att vara en omdiskuterad fråga. En genomgång av de olika ståndpunkter som existerar kring principens sedvanerättsliga status är ett arbete i sig, och kommer inte att redovisas i denna uppsats.⁴⁴ Det kan konstateras att med tanke på forskares vitt skilda uppfattningar kring principen så är rättsläget oklart. Det är även något som *the International Law Commission* konstaterade år 2014. ILC är ett underorgan till FN:s generalförsamling, som skapades i syfte att ha mandat över artikel 13 (1a) i FN-stadgan som lyder:

”The General Assembly shall initiate studies and make recommendations for the purpose of:

- a) promoting international co-operation in the political field and encouraging the progressive development of international law and its codification.”

Under åren 2006-2014 granskade ILC principen *aut dedere aut judicare* ur olika rättsliga aspekter. Ett av kommissionens uppdrag gällande principen var att utreda dess sedvanerättsliga status.⁴⁵ Idag är detta det främsta arbete som existerar som grund för principens befintliga eller icke-befintliga sedvanerättsliga status. Arbetet resulterade inte i ett slutgiltigt avgörande utan ILC valde att konstatera att principen som sedvanerätt fortsatt är en öppen fråga. Eftersom rättsläget är oklart så kommer inte den empiriska delen av arbetet att jobba utefter principen

---

⁴² Se Henriksen (2019) s. 24.

⁴³ Stadgat i *Continental Shelf (Libya v. Malta)*, 1985 I.C.J. 13 (June 3).

⁴⁴ För vidare läsning se Deen-Racsmany (2004) s. 773 f.; Enache-Brown & Fried (1998); Plachta (1999) s. 125; Bassiouni & Wise (1995) s. 22–26 och 51–53; Gilbert (1991) s. 157 f.

⁴⁵ Se ILC A/CN.4/571 punkt 40.

som en del av den internationella sedvanerätten, vilket innebär att det krävs bi- eller multilaterala traktat för att Sverige ska vara skyldigt att följa principen.

2.2.3 c) Allmänna rättsgrundsatser

Allmänna rättsgrundsatser är en rättskälla som kan vara väldigt svår att förstå och lokalisera då det inte existerar exempelvis en lista på vad som räknas som en sådan. Det som kan utrönas ur lagrummet i ICJ-stadgan är "av de civiliserade folken erkända rättsgrundsatser", vilket illustrerar att det endast är de rättsgrundsatser som är välkända för utvecklade rättssystem som räknas till denna rättskälla. Vanligtvis brukar nämnas principer som *pacta sunt servanda*, *good faith* och *equity*. Ett typiskt användningsområde för allmänna rättsgrundsatser är att de täcker rättsliga luckor som kan uppstå och som inte kan lösas med hjälp av internationella överenskommelser eller sedvanerätt.⁴⁶ ILC har ett pågående arbete kring allmänna rättsgrundsatser som syftar till att komplettera artikel 38 (1c) i ICJ-stadgan, genom att klargöra och förtydliga vad en allmän rättsgrundsats är.⁴⁷ I doktrinen är forskare, precis som när det gäller principens sedvanerättsliga status, oense kring om *aut dedere aut judicare* utgör en allmän rättsgrundsats eller ej.⁴⁸ I ILC:s rapport kring principen är inte heller detta klarlagt. Med tanke på detta, samt att ILC har en pågående utredning kring allmänna rättsgrundsatser i sig, kommer *aut dedere aut judicare* inte att behandlas som en sådan. I den empiriska delen kommer principen som en allmän rättsgrundsats således inte vara en hänförlig rättskälla.

---

⁴⁶ Se Henriksen (2019) s. 29–30.

⁴⁷ Se ILC A/72/10 s. 7; ILC A/CN.4/732 s. 5.

⁴⁸ Se Mitchell (2009) s. 86; Enache-Brown & Fried (1998) s. 631; Bassiouni & Wise (1995) s. 20–25.

2.3 (Icke)-utlämning av medborgare

Att undanta medborgare från utlämning till en annan stat är något som går långt tillbaka i historien – lika långt som fenomenet utlämning självt. Innan modern tid förekom det i en form av nåd snarare än en skyldighet för stater. Att utlämna en medborgare till en annan stat innebar nämligen i de flesta fall döden, eller slavliknande förhållanden för den dömda.⁴⁹ I den moderna rättshistorien pekar forskare på Frankrike som undantagets vagga, då det under 1700-talet utvecklades en sedvana i Frankrike där medborgare inte kunde bli föremål för utlämning. Denna sedvana fortsatte tills 1834 då landet fastställde utlämningsavtal som innehöll förbud mot att utlämna medborgare. Först år 1927 stadgades en regel om detsamma i den franska utlämningslagen. På liknande sätt utvecklades regler att undanta medborgare från utlämning i andra delar av Europa, och de flesta europeiska länder hade vid mitten av 1800-talet anammat detta.⁵⁰

Att inte utlämna sina egna medborgare är mer regel än undantag i de flesta civil law-länder. Som tumregel är de länder vars rättssystem utgörs av common law mer benägna att utlämna egna medborgare. Denna skillnad bland de två rättssystemen har sin grund i att common law-länderna som huvudregel inte har jurisdiktion över brott begångna i utlandet eftersom de har en striktare tillämpning av territorialitetsprincipen⁵¹ än civil law-länder. Att utlämna egna medborgare som misstänks för brottslighet utomlands är då många gånger den enda möjligheten att ställa dessa personer inför rätta. I de flesta civil law-länder tillämpas inte endast territorialitetsprincipen, utan även principen om aktiv personalitet⁵². Det innebär att staterna har jurisdiktion över brott som bland annat egna medborgare begått i utlandet, och därmed kan åtal teoretiskt väckas ifall utlämning nekas.⁵³

Det är bortom detta arbetes räckvidd att identifiera varje traktat där regeln att undanta medborgare från utlämning stadgas, men vägledning kan hittas i Ivan Shearers, professor i internationell rätt, arbete från 1971. Då identifierade han 153 bilaterala avtal mellan stater där det antingen var upp till stater själva att välja om utlämning av medborgare

---

⁴⁹ Plachta (1999) s. 77; Shearer (1971) s. 94–95; Påle (2003) s. 155 f.

⁵⁰ Plachta (1999) s. 82–84; Shearer s. 95–96 och 103–104.

⁵¹ Territorialitetsprincipen i svensk rätt kommer till uttryck i bl.a. 2 kap. 1 § BrB.

⁵² Se 2 kap. 2 § p.1 BrB.

⁵³ Se Påle (2003) s. 158; Shearer (1971) s. 97–107; Plachta (1999) s. 117 f; Gilbert (1991) s. 43.

kunde ske eller där det var förbjudet att utlämna medborgare. Av dessa 153 avtal innehöll 47 stycken ett åtagande för staterna att lagföra medborgarna i det egna landets domstolar.⁵⁴ I två av det tre bilaterala utlämningsavtal som Sverige ingått föreskrivs en förpliktelse att möjliggöra lagföring i de fall som utlämning nekas med hänsyn till medborgarskap.⁵⁵

Argumenten bakom varför stater väljer att undanta medborgare från utlämning är i princip de samma idag som för flera hundra år sedan. De mest frekventa argumenten som förekommer i doktrinen är att en medborgare oftast har sin hemvist och är rotad i medborgarskapsstaten. På grund av detta bör också rättsprocessen äga rum i medborgarskapsstaten eftersom det är en grav nackdel för den anklagade att gå igenom en rättsprocess på ett språk och inom en kultur som hen inte förstår, vilket kan leda till att personen inte kan försvara sina rättigheter på ett adekvat sätt. Ytterligare ett argument är att staten är skyldig att skydda sina medborgare enligt landets lagar och att denne därmed ska ha rätt att dömas av sitt lands egna rättsväsende. Det faktum att stater inte har förtroende nog för varandras rättssystem för att låta medborgare åtalas i en annan stat, lyfts i doktrinen fram som ett argument som är bakomliggande men inte gärna skyltas med.⁵⁶

Den doktrin som behandlar reglering kring att undanta medborgare förhåller sig ofta kritisk till denna. Argumentet att det vore en nackdel för den åtalade att behöva genomgå en rättsprocess i det framställande landet kritiseras med bakgrund i den ökade globaliseringen. Det betonas att folk rör sig över gränser på ett annat sätt idag än förr, och därför behöver det land man är medborgare i inte nödvändigtvis vara det land där man är mest rotad. Att utgå från att den misstänkta personen är främmande för landets språk, kultur och rättssystem anses därför förlegat.⁵⁷ Både Schearer och Plachta går hårt åt regelns legitimitet och anser att förespråkare av denna endast använder sig av känslargument utan förankring i legala teorier, och oftast styrker regeln med att det är en gammal tradition som det inte finns någon anledning att överge. På liknande sätt, menar författarna, används regeln ofta i termer av en politisk grundsats som inte är öppen för diskussion. Ytterligare en återkommande synpunkt i doktrinen är att genom att inte utlämna sina

---

⁵⁴ Schearer (1971) s. 219–223; Mitchell (2009) s. 6.

⁵⁵ Se SOU 2011:71 s. 126. Dessa är avtalen med Kanada och USA, se avsnitt 3.1.

⁵⁶ Schearer (1971) s. 98; Påle (2003) s. 157; Plachta (1999) s. 85 ff.; Gilbert (1991) s. 96; Boister (2012) s. 225.

⁵⁷ Se Cameron m.fl (2011) s. 179; Plachta (1999) s. 85 ff.

medborgare, visar stater på att nationella intressen i slutändan väger tyngre än internationella.⁵⁸ Den egentliga anledningen till att stater vill vidhålla regeln är på grund av inrikespolitik och suveränitet – något som är svårt att utmana, menar Plachta.⁵⁹

En annan aspekt av kritiken riktar sig mot det eventuella åtal som företas i medborgarskapslandet vid en nekad utlämning. Forskare pekar på att det kan finnas nackdelar med att företa en rättsprocess i ett annat land än gärningslandet, såsom bevissvårigheter, vilket i sin tur kan innebära att åtal inte kan väckas. Bevissvårigheter i kombination med att principen *aut dedere aut judicare* endast förpliktar medborgarskapsstaten att överlämna fallet till de korrekta juridiska myndigheterna, och inte att väcka åtal, beskrivs som en misslyckande aspekt av principen. Principen lyckas inte uppfylla sitt syfte, när stater inte gör en genuin ansträngning för att kunna väcka åtal mot den misstänkta personen.⁶⁰

---

⁵⁸ Schearer (1971) s. 123–125; Plachta (1999) s. 79 och s. 113–114.

⁵⁹ Plachta (1999) s. 114.

⁶⁰ Joyner & Rothbaum (1993) s. 248 och 253; Boister (2012) s. 148 f.; Plachta (1999) s. 158; Schearer (1971) s. 122–124; Gilbert (1991) s. 160–161.

3 Utlämning i svensk rätt

I enlighet med arbetets syfte behandlar följande avsnitt utlämning i svensk rätt. Då det föregående kapitlet redovisade principen *aut dedere aut judicare* är det nödvändigt att läsaren nu tar del av och förstår hur svensk utlämningsrätt fungerar, då dessa två teoretiska avsnitt ligger till grund för den empiriska delen. Nedan behandlas utlämningslagens innebörd, hur utlämningsförfarandet går till och det absoluta förbudet mot att utlämna svenska medborgare för lagföring och verkställighet av straff. För att sätta utlämningsförfarandet i perspektiv ges en kort genomgång av bakgrunden för utlämning inom Norden och EU. Även vissa förutsättningar för åtalsväckande ska behandlas, då dessa är av betydelse vid lagföring som följer av ett avslag på en utlämningsframställan.

3.1 Utlämningslagens innebörd och förfarandet vid utlämning

Den första svenska lagen som behandlade utlämning stadgades år 1913. På grund av bristen på svensk erfarenhet i ämnet byggde lagen i stor del på andra europeiska länders praktiska erfarenhet.⁶¹ År 1957 kom den nya utlämningslagen som ersatte den gamla från 1913. Lagen från 1957 är den lag som används än idag men har modifierats genom årens gång. Lagen trädde i kraft kort efter att en europeisk utlämningskonvention⁶² kom till, och UtlämningsL bygger därför till stor del på denna konvention.⁶³

Lagen behandlar de fall av utlämningsförfaranden som sker i förhållande till länder utanför Norden och EU. Som tidigare nämnts är utlämning inom Norden och EU reglerat av andra regelverk än UtlämningsL.⁶⁴ Lagen behandlar förutsättningarna för att en person ska kunna utlämnas för lagföring eller straffverkställighet från Sverige, förfarandet vid en framställning om utlämning från ett annat land, samt tvångsmedel i avvaktan på en framställning om utlämning. Utlämningslagen utgör det

---

⁶¹ Se Cameron m.fl (2011) s. 165.

⁶² Europeiska utlämningskonventionen, European Convention on Extradition, Paris den 13 december 1957, SÖ 1959:65 m.fl.

⁶³ Se SOU 2011:71 s. 17 f.

⁶⁴ Se 1 § 2 st. UtlämningsL.

regelverk som reglerar utlämning utanför Norden och EU, och Sverige kräver inte att det ska finnas avtal med den andra staten för att medge utlämning.⁶⁵ Sverige har dock utlämningsavtal med tre utomeuropeiska länder: USA, Australien och Kanada, med anledning av att dessa länder i sig kräver avtal för utlämning.⁶⁶

En framställning om utlämning av en person som befinner sig i Sverige inkommer från det framställande landet till Justitiedepartementet. Därefter ska riksåklagaren göra en utredning och komma med ett yttrande. Som grund till yttrandet ska riksåklagaren genomföra en nödvändig utredning enligt vad som gäller vid förundersökning i brottmål. Om personen i fråga samtycker till utlämning beslutar därefter regeringen om utlämning.⁶⁷ Om personen inte samtycker ska riksåklagaren istället överlämna ärendet till Högsta domstolen (HD). Om HD finner att det finns hinder mot att utlämna personen i fråga får utlämning inte beviljas, vilket är ett juridiskt beslut som regeringen inte kan ändra på. Om HD inte finner att det finns hinder att utlämna, går ärendet vidare till regeringen som i sin tur beslutar om utlämning ska ske eller inte.⁶⁸

Ovan tillvägagångssätt är inte nödvändigt ifall det är uppenbart att framställningen inte bör bifallas. Isåfall ska framställningen omedelbart avslås av regeringen, efter att den inkommit till Justitiedepartementet. En situation där det är uppenbart att utlämning inte bör bifallas, är när det gäller en svensk medborgare. I huvudregel bör därmed detta förenklade förfarande tillämpas i förhållande till de ärenden som förevarande arbete behandlar.⁶⁹

3.2 (Icke)-utlämning av medborgare

I utlämningslagen stadgas ett antal hinder som kan resultera i att utlämning inte får ske. Dessa hinder är – för att nämna några – ifall brottet är ett politiskt brott⁷⁰, ifall personen riskerar att bli förföljd i den andra staten på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning⁷¹ eller

---

⁶⁵ Se prop. 1957:156 s. 28 och 37 f.; SOU 2011:71 s. 18; Cameron m. fl (2011) s. 165; Påle (2003) s. 48 f.

⁶⁶ Se Regeringen (2015); SOU 2011:71 s. 122; Påle (2003) s. 52 f.

⁶⁷ Se 15 §, 16 § och 17 § UtlänningsL.

⁶⁸ Se 18 § och 20 § UtlänningsL.

⁶⁹ Se 15 § UtlänningsL; Regeringen (2015); SOU 2011:71 s. 292.

⁷⁰ Se 6 § UtlänningsL.

⁷¹ Se 7 § UtlänningsL.

om utlämningen är oförenligt med humanitära krav⁷². Det hinder för utlämning som är detta arbetes fokus föreskrivs i utlämningslagens andra paragraf:

”En svensk medborgare får inte utlämnas enligt denna lag.”

Redan i den första utlämningslagen från 1913 var svenska medborgare undantagna från utlämning.⁷³ I de utomeuropeiska utlämningsavtal som Sverige ingått, så är förbudet att utlämna medborgare ett villkor. Nationalitet bedöms vid tiden för utlämningsförfrågan – att personen blivit medborgare efter tidpunkten för det misstänkta brottet har således ingen betydelse. Samma sak gäller för personer med dubbla medborgarskap. Förbudet i UtlänningsL är absolut och gäller även om en stat garanterar att personen kommer avtjäna straffet i Sverige.⁷⁴

I förarbetena till 1913 års lag presenterade departementschefen motiven bakom regeln om att undanta medborgare från utlämning. Regeln ansågs vara ett korrekt utfall av den statsrättsliga uppfattningen där man inte bara betraktade medborgare som undersåtar med förpliktelser, utan även som människor med rättigheter gentemot staten. Förutom detta nämndes det att den naturliga känslan förbjöd sådan utlämning. Departementschefen anförde vidare att regeln fått kritik av samtida forskare, men trots det hade andra europeiska länder infört samma regel i dess lagstiftning och i nyare traktat, och därmed fanns det anledning för Sverige att göra detsamma. I förarbetena till den nuvarande lagstiftningen från 1957 återfinnes ingen motivering bakom varför regeln åter stadgades, mer än att regeln var stadgad i 1913 års lag och skulle därmed upptas även i denna.⁷⁵

3.2.1 Utlämning av medborgare inom Norden & Europa

I förhållande till Norden och EU, ska här nämnas några regelverk som utvecklat det internationella straffrättsliga samarbetet mellan länderna, avseende utlämning. År 1959 stadgades lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge. Lagen ersattes år 2011 med lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk

---

⁷² Se 8 § UtlänningsL.

⁷³ Se prop. 1913:50 s. 2.

⁷⁴ Se prop. 1913:50 s. 28; Prop. 1957:156 s. 40.

⁷⁵ Se prop. 1957:156 s. 46.

arresteringsorder. Som tidigare nämnt existerar en europeisk utlämningskonvention från år 1957. Ytterligare en utlämningskonvention, i syfte att komplettera den äldre, stadgades år 1996 och undertecknades av samtliga EU:s medlemsstater.⁷⁶ Det europeiska samarbetet kring internationell brottslighet utvecklades ytterligare genom rambeslutet om *the European Arrest Warrant* (EAW)⁷⁷, vilket i Sverige införlivats genom lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

De ovan nämnda regelverken har inneburit lättnader i det absoluta förbudet mot utlämning av medborgare i förhållande till dessa stater. I förarbetena till utlämningslagen mellan de nordiska länderna uppgavs motiven bakom lättnaderna grunda sig i den betydande rättslikheten mellan länderna och att det förelåg en ömsesidig tilltro till varandras rättssystem.⁷⁸ I proposition 2000/01:83 med anledning av Sveriges tillträde till ovannämnda 1996 års EU-konvention hänvisades det till en betydande rättslikhet mellan staterna, liknande det för det nordiska samarbetet. Det motiverades vidare att det existerade en grundläggande tilltro till rättsordningarna i andra EU-medlemsstater och att det länge funnits ett straffrättsligt samarbete mellan dessa. Detta i kombination med en ökad rörlighet inom Europa medförde att begreppen medborgarskap och hemvist inte längre var lika naturligt förknippade med varandra, eftersom en person inte alltid har hemvist i samma land där hen är medborgare. Det framfördes också att det kan finnas nackdelar med att föra en rättsprocess i ett annat land än där gärningen vidtogs, så som bevisvårigheter. Med bakgrund i detta framhölls det att det var av yttersta vikt att lagföring kunde ske där brottet hade begåtts och bevisningen fanns tillgänglig.⁷⁹

3.2.2 Svenska diskussionen kring utlämning av medborgare

Som nämnts i tidigare avsnitt finns det forskare som anser att de argument som används för att stödja regeln om att undanta medborgare från utlämning är förlegade. Att falla tillbaka på samma argument som för flera hundra år sedan, när världen i verkligheten ser helt annorlunda

---

⁷⁶ Konventionen av den 27 september 1996 om utlämning mellan medlemsstaterna i EU, EGT nr C 313, 23.10.1996, s. 11; Se prop. 2000/01:83 s. 1.

⁷⁷ Rambeslutet av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och om överlämnande mellan medlemsstaterna, EGT nr L 190, 18.7.2002, s. 1.

⁷⁸ Se prop. 1959:72 s. 27 ff.

⁷⁹ Se prop. 2000/01:83 s. 32.

ut idag, lyfts i doktrinen fram som problematiskt. Påle påpekar subtilt att de underliggande motiven för att inte utlämna medborgare från ett land som Sverige med förhållandevis milda straff och ”god kriminalvård”, kan tänkas ha sin grund i en motvillighet att utlämna sina egna medborgare till stater med hårdare straff och vad som anses som mindre human straffverkställighet.⁸⁰ Det föregående kan tyckas stämma överens med den lättnad av förbudet som skett i förhållande till Norden och Europa, som dels kan förklaras i den geografiska närheten, men även i de kulturella, ekonomiska, sociala och rättsliga likheterna som många av dessa stater delar.⁸¹ I den svenska statliga utredningen från 2011 föreslås en uppmjukning av det totala förbudet mot utlämning av svenska medborgare. Precis som i doktrinen ansåg utredningen att ett undantag endast baserat på medborgarskap framstod som otidsenligt och mindre tillfredsställande i en globaliserad värld. SOU 2011:71 landade i att svenska medborgare bör kunna utlämnas för lagföring på vissa villkor, bland annat hänförliga till den svenska medborgarens anknytning till den andra staten och brottets svårighetsgrad, med krav på att personen ska återlämnas för straffverkställighet efter rättegångens slut.⁸² Utredningen resulterade inte i en ändring av den svenska utlämningslagen med hänsyn till regeln om medborgare.

3.2.3 Interaktionen mellan aktiv personlighet och utlämning av medborgare

Plachta menar att det finns två sätt att se på interaktionen mellan jurisdiktionsgrunden aktiv personlighet och regeln att undanta medborgare.

- Aktiv personlighet skapades som en direkt *konsekvens* av att stater förbjöd utlämning av medborgare, och var därför tvungna att kunna lagföra dessa personer för brott begångna utomlands.
- Att undanta medborgare från utlämning *rättfärdigas* med jurisdiktionsgrunden aktiv personlighet – staten behöver inte lämna ut sina egna medborgare eftersom staten kan åtala dessa personer själv.

Plachta fortsätter sitt resonemang angående synsättet att aktiv personlighet *rättfärdigar* att undanta medborgare från utlämning. Han

---

⁸⁰ Se Påle (2003) s. 157.

⁸¹ Se Plachta (1999) s. 81.

⁸² Se SOU 2011:71 s. 19 f.

menar att denna "rättsliga slutledning" har lett till att när väl den huvudsakliga premissen har fastställts (medborgarskapsstaten har jurisdiktionsgrund att åtala personen på grund av aktiv personalitet), måste den underordnade premissen följa (medborgaren kan inte utlämnas) oavsett internationella avtal. Enligt Plachta går det inte att resonera på ovan sätt ifall förbud mot att utlämna medborgare någonsin ska kunna överges. Resonemanget gör nämligen att så länge stater tillämpar jurisdiktionsgrunden aktiv personalitet, så går det alltid att rättfärdiga att undanta medborgare från utlämning. Plachta menar att stater istället måste börja resonera enligt det första synsättet ovan.

Aktiv personalitet bör alltså ses som ett sätt att *avhjälpa* den straffrihet som annars uppstår genom att undanta medborgare från utlämning. Liknande resonemang följer även i en statlig utredning om internationella brott och svensk jurisdiktion (2002:98), där det sägs angående svensk domstols behörighet enligt 2 kap. 2 § att:

"Ett viktigt skäl för den vida extraterritoriella behörigheten har varit att förhindra att den som gjort sig skyldig till brott utomlands skall kunna undgå straff i de fall som det inte föreligger förutsättningar för utlämning."⁸³

Genom att se det som ett sätt att avhjälpa straffrihet speglas även bristerna av aktiv personalitet, bland annat det faktum att ett åtalsväckande inte är en garanti utan ligger inom ramen för de rättsliga myndigheternas diskretion. Det skapar alltså en *möjlighet* att åtala misstänkta personer, men är beroende av andra faktorer såsom ett fungerande samarbete med gärningslandet under rättsprocessen.⁸⁴

3.3 Förutsättningar för åtal

I och med att åtalsdelen av principen *aut dedere aut judicare* innebär att utlämningsärendet ska lämnas till Åklagarmyndigheten, som sedan avgör om åtal ska väckas eller inte, så sker ett sådant beslut i enlighet med Sveriges straffprocessrättsliga⁸⁵ regler. Det är inte detta arbetes avsikt att redovisa en fullständig genomgång av vad som krävs enligt svensk lag för att ett åtal ska väckas, utan syftet är att nämna några förutsättningar för åtal som är viktiga att ha i åtanke när det gäller åtal som följer av ett avslag på utlämningsframställan.

---

⁸³ SOU 2002:98 s. 91.

⁸⁴ Se Plachta (1999) s. 119 f.

⁸⁵ För en förklaring av ordvalet "processrättslig" se SOU 2002:98 s. 91.

En dimension av principen är att länder måste ha en grund för jurisdiktion för att kunna åtala och därmed uppfylla sitt folkrättsliga åtagande ifall en utlämning nekas. I detta arbete ger jurisdiktionsfrågan i förhållande till gärningspersonen som sagt inte upphov till vidare diskussion, då det endast är personer med svenskt medborgarskap som behandlas. Svensk domstol har därmed alltid jurisdiktion över den misstänkta personen med hänvisning till aktiv personalitet.⁸⁶

I förhållande till det misstänkta brottet är dubbel straffbarhet en förutsättning för att ett åtal i Sverige, för ett brott begånget utomlands, ska kunna aktualiseras. Innebörden av detta är att brottet som personen i fråga misstänks för måste vara straffbart både i den framställande staten och i Sverige.⁸⁷ Undantag till detta föreskrivs i 2 kap. 2 § 4 st BrB, för vilka brott Sverige alltid har jurisdiktion då dessa anses som särskilt allvarliga. Kravet på dubbel straffbarhet gäller *in concreto*, vilket betyder att den konkreta gärningen måste vara straffbar i landet där den begås.⁸⁸ Varje fall ska utvärderas enskilt utifrån gärningsbeskrivningen, för att se om denna utgör en straffbar handling enligt svensk rätt. Det är inte ett krav att brottsrubriceringen (exempelvis misshandel) ska vara samma i Sverige som i den framställande staten.⁸⁹

Ne bis in idem är en universellt erkänd rättslig grundsats som betyder "icke två gånger i samma sak". Innebörden av detta är att en person inte ska kunna dömas för samma sak två gånger. Det finns många aspekter och svårigheter med *ne bis in idem*, och i förhållande till utlämningsärenden ska denna grundsats bara nämnas kort. Som förklarat inkommer i vissa fall framställningar om utlämning som avser verkställighet av straff, istället för lagföring av ett misstänkt brott. Detta innebär att det framställande landet redan har dömt personen i fråga, och vill således ha personen utlämnad för att verkställa en påföljd. Av 2 kap. 5 a § BrB framgår det att om fråga om ansvar för gärning har prövats genom lagakraftvägande dom, meddelad i främmande stat där gärningen förövats, får den tilltalade inte här i riket lagföras för samma gärning, om ådömd påföljd har verkställts i sin helhet eller verkställigheten pågår. Betydelsen av detta är att om personen har avvikit *innan* eller *under* hen avtjänat sitt straff i gärningslandet, så har som huvudregel inte *ne bis in*

---

⁸⁶ Se 2 kap. 2 § p.1 BrB.

⁸⁷ Se 2 kap. 2 § 2 st. BrB.

⁸⁸ Se SOU 2002:98 s. 103.

⁸⁹ Se Cameron m.fl (2011) s. 67; Påle (2003) s. 141 f.

idem inträtt. Det finns alltså i denna aspekt inget hinder för Sverige att väcka åtal mot personen efter det att utlämning nekats.⁹⁰

Enligt 2 kap. 5 § 2 st BrB krävs ett åtalsförordnande för att väcka åtal för brott begångna utanför Sverige. Ett åtalsförordnande är ett tillstånd för att väcka åtal. Det är som huvudregel regeringens uppgift att lämna åtalsförordnande men när det gäller svenska medborgare som begått brott utomlands har det delegerats till riksåklagaren.⁹¹ Bedömningen att lämna ett åtalsförordnande eller inte ligger inom riksåklagarens diskretion – det bör dock finnas ett påtagligt och berättigat intresse av lagföring i Sverige. Allvarligheten av brottet, anknytningen till Sverige och gärningslandets intresse är faktorer som kan vara av betydelse vid bedömningen.⁹²

Ytterligare en förutsättning för åtal är att brottet i fråga inte har preskriberats. Sveriges preskriptionsregler gällande brott stadgas i brottsbalkens 35:e kapitel. Åtal måste väckas innan dess att preskriptionstiden löpt ut, annars får inte domstolen döma ut en påföljd. Hur lång preskriptionstiden är beror på brottets grovhet, med max 25 års preskriptionstid för brott där fängelse på livstid kan följa.⁹³ Om således en framställning om utlämning inkommer väldigt många år efter det misstänkt begångna brottet kan preskription ha inträtt. 35 kap. 2 § BrB föreskriver undantag för vissa brott, vilka alltså inte preskriberas. Exempel på dessa brott är mord, folkmord och terroristbrott. I och med att det är krav på dubbel straffbarhet för brott begångna utomlands, måste även gärningslandets preskriptionsregler tas i beaktande.⁹⁴

---

⁹⁰ Se 2 kap. 5 a § BrB; Cameron m.fl (2011) s. 93; Asp (2014) s. 59.

⁹¹ Se 1 § p.2 Förordningen (1993:1467) med bemyndigande för riksåklagaren att förordna om väckande av åtal.

⁹² Se SOU 2002:98 s. 111; Asp (2014) s. 60.

⁹³ Se 35 kap. 1 § BrB.

⁹⁴ Se prop. 1972:98 s. 212; SOU 2002:98 s. 103.

4 Empiri

I det kommande avsnittet ska ärenden gällande utlämning av svenska medborgare redovisas. I enlighet med uppsatsens syfte är det en viktig del av arbetet att se hur gällande rätt ter sig i praktiken. Det finns två dimensioner i detta arbete som bör betonas. Den första är att se hur många nekade utlämningsärenden som leder till att ett åtal i Sverige väcks – och annars varför åtal inte väcks. Den andra dimensionen är att undersöka att vid de gånger ett åtal *inte* väcks – hur står det i förhållande till Sveriges folkrättsliga förpliktelser?

4.1 Tillvägagångssätt

Den första dimensionen har undersökts genom att först lokalisera de utlämningsframställningar från år 2000 till 2020 som har blivit nekade, på grund av att personen är svensk medborgare. Därefter har en sökning i Åklagarmyndighetens arkiv skett, där man har kunnat se ifall åtal har väckts gentemot den misstänkta personen. I de fall där ett åtal har väckts har slutligen rättsfallet studerats. ÅM visade sig endast ha uppgifter från de ärenden som har lett till åtal, och inga uppgifter kring de ärenden som *inte* har lett till åtal. Denna fråga har således inte kunnat besvaras på det sätt att det finns en tydlig förklaring kring varför åtal av dessa personer inte har väckts. För att få en klarhet i detta har ett samtal förts med Per Hedvall, chef för enheten för internationellt rättsligt samarbete på Åklagarmyndigheten. I förhållande till denna fråga sker därför ett resonemang kring vad som kan tänkas vara anledningen bakom att åtal inte väcks, med utgångspunkt i nämnda samtal.

Att lokalisera varenda internationell överenskommelse där principen *aut dedere aut judicare* stadgas, vore en överväldigande arbetsbörda i förhållande till denna uppsats. Gällande Sveriges eventuella folkrättsliga åtaganden har därför utgångspunkt varit de traktat som tidigare forskning lokaliserat.⁹⁵ Med hjälp av detta har det varit möjligt att placera in vissa brottstyper i internationella överenskommelser som behandlar brott av internationell angelägenhet, såsom terrorism och narkotika.

---

⁹⁵ Se avsnitt 2.2.1.

All information har inhämtats, undersökts och analyserats av författaren. Den statistik som presenteras är mekaniskt räknad av författaren under begränsad tid i arkiv, och kan därför innehålla mänskliga misstag i att en siffra eller två åt något håll är felaktiga. Alla uppgifter som berör utlämning av svenska medborgare är dock helt korrekta.

4.2 Tabell över utlämningsärenden

Beslut att neka en framställning om utlämning på grund av svenskt medborgarskap är allt som oftast relativt informationsfattiga. På ungefär en sida förklaras i sin korthet *när* framställningen inkom till Justitiedepartementet, från *vilket land* och vad för *brott* det gäller. I besluten framkommer även ifall personen begärs utlämnad för lagföring eller verkställighet av straff. När det har konstaterats att den misstänkta personen är svensk medborgare, utgör det ett absolut förbud mot utlämning och i regel förs inget annat resonemang.

För att läsaren ska få en överblick över utlämningsärendena, ska det i detta avsnitt redovisas sammanställningar av nekade ärenden på grund av svenskt medborgarskap. Syftet är att läsaren ska få en lättöverskådlig blick över ärendena, innan en djupdykning i nästa avsnitt tar plats. Vid behov kan läsaren gå tillbaka till tabellerna för att hitta ärenden och uppgifter kring dessa.

Tabell över nekade utlämningsärenden på grund av svenskt medborgarskap

Ärendenummer	Framställande land	Brott	Övrigt	År
2000/700	Rumänien	Grov förskingring, dömd 1995 i Rumänien	Ej medlem i EU vid denna tidpunkt	2000
2001/1829	Turkiet	Mord		2001
2003/85	Turkmenistan	"Ett stort antal brott"		2003
2003/3178	Polen	Incest	Ej medlem i EU vid denna tidpunkt	2003
2002/1103	Ukraina	Underhållande av valutaintäkter, tjänsteförfalskning och bortslösning av egendom som är belagd med kvarstad.		2005

2006/257	Iran	Bedrägeri		2006
2007/120	Turkiet	Mord och försök till mord begånget 1980.	"Har återopats ett omfattande utredningsmaterial"	2007
2007/3771	Turkiet	Ospecificerat <i>Straffverkställighet</i>		2008
2009/4197	Bosnien & Herzegovina	Vårdslöshet i trafik, vållande till annans död och vållande till kroppsskada.		2009
2009/480	Turkiet	Medlemskap i terrororganisation		2009
2009/3665	Turkiet	Deltagit i olaga handlingar med PKK <i>Straffverkställighet</i>		2009
2009/3914	Colombia	Dråp <i>Straffverkställighet</i>	Har lett till fällande dom i Sverige	2009
2010/503	Thailand	Förskingring		2010
2010/3991	Bosnien & Herzegovina	Våldtäkt <i>Straffverkställighet</i>		2011
2011/3244	Turkiet	Medlem i en illegal väpnad organisation <i>Straffverkställighet</i>	Avtjänat 7 år i Turkiet, återstår 28 år.	2011
2011/351	Turkiet	Vållande till annans död / vållande till annans kroppsskada <i>Straffverkställighet</i>		2011
2011/44	Rwanda	Folkmord	Har lett till fällande dom i Sverige	2011
2012/2245	Turkiet	Medlemskap i separatistiska terroristgrupper		2012
2014/1259	Thailand	Mord och olaga innehav av vapen	Har lett till fällande dom i Sverige	2014
2014/1451	Iran	Medhjälp till bedrägeri		2014
2014/332	Turkiet	Grov narkotikasmuggling <i>Straffverkställighet</i>		2014
2015/00528	Kazakstan	Grovt bedrägeri		2015
2015/00344	Chile	Mord och människorov		2015

2015/01100	Iran	Bedrägeri <i>Straffverkställighet</i>		2015
2015/00769	Kazakstan	Grovt bedrägeri <i>Straffverkställighet</i>		2015
2016/00205	Turkiet	Ospecificerat		2016
2016/00665	Burundi	Ospecificerat		2016
2016/00925	Serbien	Försök till rån och grov stöld <i>Straffverkställighet</i>		2016
2017/00177	Förenade Arabemiraten	Bedrägeri <i>Straffverkställighet</i>		2017
2017/00479	Turkiet	Skattebrott <i>Straffverkställighet</i>		2017
2019/00372	Nordmakedonien	Grov misshandel <i>Straffverkställighet</i>		2019
2017/00809	Iran	Misshandel, våld, förolämpning och förstörelse <i>Straffverkställighet</i>	"Iran har vid upprepade tillfällen ombetts att komplettera och förtydliga sin framställning. När denna inkom 20 maj 2020 var P.Z svensk medborgare sedan den 20 feb 2020."	2020
2020/00572	Nordmakedonien	Grov stöld <i>Straffverkställighet</i>		2020

Nedan tabell är en sammanfattning från tabellen ovan. Fokus ligger på att visa varifrån framställningarna om utlämning har kommit, och hur många dessa har varit under de senaste tjugo åren.

Framställande land	Antal nekade framställningar pga svenskt medborgarskap
Bosnien & Hercegovina	2
Burundi	1
Chile	1
Colombia	1
Förenade Arabemiraten	1
Iran	4

Kazakstan	2
Nordmakedonien	2
Polen	1
Rumänien	1
Rwanda	1
Serbien	1
Thailand	2
Turkiet	11
Turkmenistan	1
Ukraina	1

Nedan tabell redovisar hur många ärenden per år som nekas på grund av svenskt medborgarskap, och ställer det i relation till det totala antalet framställningar om utlämning som inkommer till Sverige per år. Syftet är att få en helhetsbild av utlämningsinstitutet och att få en uppfattning kring hur stor andel fall som berör utlämning av svenska medborgare.

År	Antal nekade utlämningsärenden pga svenskt medborgarskap	Totalt antal utlämningsframställningar ⁹⁶
2000	1	6
2001	1	16
2002	0	19
2003	2	22
2004	0	30
2005	1	23
2006	1	20
2007	1	7
2008	1	11
2009	4	20
2010	1	17
2011	4	15
2012	1	23
2013	0	17

⁹⁶ Vissa ärenden inkluderar beslut om förlängd tidsfrist, och vissa om utvidgad utlämning vilket är när man redan fått en person utlämnad och sedan begär för ytterligare brottslighet.

2014	3	21
2015	4	31
2016	3	29
2017	2	22
2018	0	27
2019	1	30
2020	2	25

4.3 Enskilda ärenden

I ovan avsnitt presenterades sammanställningar av det inhämtade materialet. I enlighet med arbetets syfte ska en närmare genomgång av de enskilda fallen redovisas, för att resultatet ska kunna utgöra en god grund för vidare analys och diskussion. I följande avsnitt ska alltså enskilda ärenden studeras – för enkelhetens och logikens skull har ärendena delats in i två kategorier: fall som lett till åtal och fall som *inte* lett till åtal.

4.3.1 Fall som lett till åtal

S.V, mord, Colombia, ärendenummer 2009/3914

S.V föddes 1986 i Colombia och kom med sin familj till Sverige vid fyra års ålder. När han var fjorton år flyttade familjen tillbaka till Colombia, och sedan återigen till Sverige när S.V var i vuxen ålder. S.V har både svenskt och colombianskt medborgarskap.⁹⁷

S.V dömdes den 6 juni 2008 av colombiansk domstol för uppsåtligt dödande. S.V var vid denna tidpunkt i Sverige och dömdes i sin utemål. Den 24 september 2009 framställde Colombia en begäran där S.V i första hand skulle utlämnas till Colombia för verkställighet av straff, och i andra hand att Sverige skulle lagföra honom för gärningen. Begäran avslogs i november med hänvisning till att S.V är svensk medborgare sedan år 1999. I april 2010 förordnade riksåklagaren, i enlighet med 2 kap. 5 a § BrB, att åtal fick väckas i Sverige.⁹⁸ Frågan om svensk domstols behörighet behandlades i domen, eftersom S.V redan hade dömts i colombiansk domstol. S.V hade inte verkställt straffet som den colombianska domstolen utdömt, och inte heller var verkställigheten

⁹⁷ Se mål nr. B 6972-09 s. 6.

⁹⁸ Ibid. s. 4.

pågående. Som förklarar i tidigare avsnitt är det då som huvudregel inte frågan om *ne bis in idem*.⁹⁹ Med bakgrund i detta, samt att riksåklagaren gett tillstånd att väcka åtal, förklarade sig den svenska domstolen behörig.¹⁰⁰

I domen konstaterades att den colombianska förundersökningen inte var av samma klass som det svenska rättsväsendet kräver av svensk polis och åklagare. Exempelvis fanns det ingen teknisk bevisning från brottsplatsen, trots att det funnits fog för att sådan hade kunnat säkrats. Bevisningen byggde till stor del på vittnesmål från händelsen som lämnat samstämmiga uppgifter.¹⁰¹ Som en del av utredningen åkte åklagare, svensk polis samt S.V:s offentliga försvarare till Colombia. I juni år 2010 förklarade tingsrätten S.V skyldig till dråp med påföljden åtta år fängelse.¹⁰²

Domen överklagades och åklagaren yrkade på att S.V skulle dömas för mord, istället för dråp. Hovrätten använde tingsrättens bevisframställan och gjorde ingen egen utredning på plats i Colombia. Hovrätten skärpte slutligen gärningen till mord och dömde S.V till 10 års fängelse, i september 2010.¹⁰³

S.M, folkmord, Rwanda, ärendenummer 2011/44

S.M föddes 1958 och levde i Rwanda fram till att han bosatte sig i Sverige. Efter folkmordet i Rwanda flydde han till närliggande länder, innan hans familj slutligen kom till Sverige år 1999. År 2008 blev han svensk medborgare.¹⁰⁴

Den 4 januari 2011 begärde Rwanda att S.M skulle utlämnas till Rwanda för lagföring av brott som i Sverige motsvarar folkmord. Denna begäran avslogs ungefär en månad senare med hänvisning till att S.M är svensk medborgare. Därefter skickades ärendet vidare till internationella åklagarkammaren i Stockholm, för ställningstagande om eventuell lagföring i Sverige. Den internationella åklagarkammaren har bland annat som huvudsakligt ansvarsområde att bekämpa internationella

---

⁹⁹ Se avsnitt 3.3.

¹⁰⁰ Se mål nr. B 6972-09 s. 20 f.

¹⁰¹ Ibid. s. 21 ff.

¹⁰² Ibid. s. 2-4.

¹⁰³ Se mål nr. B 5953-10 s. 2-4.

¹⁰⁴ Se mål nr. B 18271-11 s. 11 och 31.

brott såsom folkmord.¹⁰⁵ På begäran av åklagare, beslutade sedan regeringen att Stockholms tingsrätt var behörig domstol i målet. I december 2011 häktades S.M på sannolika skäl misstänkt för folkmord, och åtal väcktes i november 2012.¹⁰⁶

Att begå brott som klassas som folkmord är ett av de brott som anses vara av störst internationell angelägenhet. Folkmord regleras i flera internationella överenskommelser och är även ett av de brott som den Internationella brottmålsdomstolen har jurisdiktion över.¹⁰⁷ 1948 stadgades FN:s konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord¹⁰⁸, vilken Sverige ratificerade år 1952. Konventionen slår bland annat fast en skyldighet för varje part till konventionen att lagföra personer som gjort sig skyldig till dessa brott.¹⁰⁹ I svensk lag reglerades tidigare brottet folkmord i en lag från 1964¹¹⁰, men regleras sedan 2014 i lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Målet var föremål för en omfattande utredning. Både under tingsrättsprocessen och hovrättsprocessen åkte representanter från rättsväsendet till Rwanda för att hålla syn och förhöra vittnen.¹¹¹ Det fanns ingen teknisk bevisning som knöt S.M till brotten, utan nästintill all bevisning byggde på muntliga vittnesmål från ett femtiotal personer.¹¹² Tingsrätten dömde S.M till livstids fängelse för folkmord och folkrättsbrott i juni 2013.¹¹³ Målet togs sedermera upp av hovrätten, som gick i huvudsak på samma linje som TR och fastställde domen i juni 2014.¹¹⁴ Tre och ett halvt år efter det att Rwandas framställning om utlämning inkom till Justitiedepartementet, var rättsprocessen över genom hovrättens slutgiltiga dom i ärendet. Det var första gången i Sverige som någon dömdes för folkmord.

---

¹⁰⁵ Se Åklagarmyndigheten.

¹⁰⁶ Se mål nr. B 18271-11 s. 11 f.

¹⁰⁷ Rome Statute of the International Criminal Court, Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, Rom den 17 juli 1998, SÖ 2002:59. Se art. 5(a).

¹⁰⁸ Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, New York 9 december 1948, SÖ 1952:64. Hädanefter "Folkmordskonventionen".

¹⁰⁹ Se art. 1 och 3 Folkmordskonventionen.

¹¹⁰ Lag (1964:169) om straff för folkmord.

¹¹¹ Se mål nr. B 18271-11 s. 39 f.; mål nr. B 6659-13 s. 4 f.

¹¹² Se mål nr. B 18271-11 s 28 ff.

¹¹³ Ibid. s. 2.

¹¹⁴ Se mål nr. B 6659-13 s. 2.

A.K, mord, Thailand, ärendenummer 2014/1259

A.K är född och uppväxt i Sverige. År 2008 träffade han sin fru ifrån Thailand, och spenderade efter det mycket av sin lediga tid tillsammans med henne där.¹¹⁵

I augusti 2012 greps A.K i Thailand, på brottsplatsen, misstänkt för mord. Han var häktad i Thailand under en kort tid, och betalade en större summa pengar i borgen. Han fick sedan ett utresetillstånd och återvände till Sverige i oktober 2012. År 2014 inkom Thailand med en framställning om utlämning av A.K, vilket nekades med hänvisning till att han är svensk medborgare.¹¹⁶ Thailand begärde därefter att lagföring skulle ske i Sverige och samma år förordnade riksåklagaren att åtal fick väckas. Tingsrättens utredning företogs nästan uteslutande från Sverige. År 2015 dömde tingsrätten A.K till fängelse i 1 år och 6 månader för grov misshandel och vållande till annans död.¹¹⁷ Senare samma år togs fallet upp av hovrätten, där åklagaren yrkade på ett skärpt straff.

I hovrättsdomen pekades på brister i tingsrättens utredning, såsom språkförbistringar då vittnen förhöordes på länk med en tolk. Det hade även gått cirka två år sedan händelsen och det var första gången några av vittnena hördes. Det uppstod även problematik under själva rättegången då vittnen skulle närvara via länk, men inte inställde sig vid avtalad tid.¹¹⁸ Under hovrättens utredning var två svenska polisinspektörer på plats i Thailand. I hovrätten åberopades ny skriftlig och muntlig bevisning, där bland annat en annan metod för användandet av tolk tillämpades. Hovrätten dömde slutligen A.K för mord till 10 års fängelse.¹¹⁹

4.3.2 Sammanfattning

De tre fall som lett till åtal i Sverige under de senaste tjugo åren utgör grova våldsbrott – folkmord och mord. Folkmord har Sverige åtagit sig att lagföra enligt internationella överenskommelser, och i de två andra fallen har det framställande landet begärt att Sverige lagför personerna¹²⁰. Ett intresse av att en rättsprocess ska ta plats i Sverige

---

¹¹⁵ Se mål nr. B 4317-14 s. 4.

¹¹⁶ Se mål nr. B 3717-15 s. 6.

¹¹⁷ Se mål nr. B 4317-14 s. 2-3 och 7.

¹¹⁸ Se mål nr. B 3717-15 s. 5 ff.

¹¹⁹ Ibid. s. 2 och 7 ff.

¹²⁰ Notera att detta inte är överförande av lagföring i enlighet med principen om ställföreträdande straffrättskipning, vilket ger Sverige en *behörighet* att åtala som

och ett gränsöverskridande samarbete har alltså varit för handen i dessa fall. I alla tre fall har representanter från det svenska rättsväsendet varit på plats i gärningslandet för att säkerställa att utredningen nådde upp till svenska mått. Det har varit utredningar där den tekniska bevisningen vägt mindre och vikt istället har lagts på vittnesmål. Brotten har varit allvarliga och alla tre personer har dömts till stränga påföljder med långa straff, i svenska mått mätt. Alla tre fall som har lett till åtal har därmed också lett till fällande dom.

4.3.3 Fall som *inte* lett till åtal

30 av 33 nekade utlämningsärenden de senaste tjugo åren har inte lett till åtal. Brotten som dessa personer misstänks för är våldsbrott såsom dråp, misshandel och våldtäkt. Det rör sig också om ekonomisk brottslighet i form av bedrägeri, förskingring och skattebrott. Utöver dessa brottstyper är även narkotikabrott samt misstänkta terrorbrott förekommande. Tyvärr har inte dokumenterade uppgifter kring *varför* åtal inte har väckts funnits tillgängliga, istället utgör samtalet med Per Hedvall underlag för denna del. Vissa av de fall som inte lett till åtal ska i sin korthet granskas mer noggrant i det följande, eftersom det framkommit intressanta uppgifter kring dessa utlämningsärenden. I vissa fall finns det ingenting att tillägga, då uppgifterna kring ärendet är väldigt knappa, och dessa kommer därmed inte redovisas mer ingående.

4.3.3.1 Samtal med Åklagarmyndigheten

Den huvudsakliga frågan i detta samtal var att reda ut varför de aktuella utlämningsärendena i de allra flesta fall inte leder till åtal i Sverige. Hedvall menade att Åklagarmyndigheten inte regelmässigt får ärendena överförda till sig från Justitiedepartementet. Därför finns det ingen kunskap om fallen, vilket resulterar i att förundersökning inte inleds. Han framförde också att i de få fall som ÅM får ta del av, är informationen kring ärendet och det misstänkta brottet knapphändig och det finns därmed inte underlag nog för att inleda en förundersökning.

Andra vanliga anledningar till att åtal inte väcks uppgav Hedvall kan vara en brist på dubbel straffbarhet och att det ibland finns andra uppgifter kring personen som medför att brottsmisstanken anses tvivelaktig från

---

annars inte hade existerat. I dessa fall när svensk jurisdiktion föreligger enligt 2 kap. 2 § p.1 BrB, så får denna begäran om lagföring främst en praktisk betydelse. Den framställande staten "utnyttjar" således en behörighet som Sverige redan har. För vidare läsning se Asp (2014) s. 30–31; SOU 2002:98 s. 83–84.

svenskt håll, såsom en risk för förföljelse och andra politiska skäl. I de fall där utlämningen handlar om verkställighet, sade Hedvall att frågan snarare är om verkställighet ska ske i Sverige än om lagföring ska ske i Sverige. Sverige bör respektera den framställande statens dom, annars är det risk för att agerandet tolkas som ett ifrågasättande av statens legitimitet. Som redovisat ovan har det framställande landet i två av de tre fall som lett till åtal begärt Sverige att ta över lagföringen, vilket således har skett. Sverige är, förutom vid ett antal konventionsrättsliga åtaganden, inte rättsligt bundet av en sådan begäran, men Hedvall menade att det inte finns någon anledning att ignorera en begäran om lagföring ifall den inte är uppenbart ogrundad. Just att gärningslandet är aktivt och vill att Sverige ska lagföra personen, pekades på som en viktig faktor till att åtal kan möjliggöras. Ifall landet inte samarbetar och bistår med hjälp kring exempelvis bevisning, blir det väldigt svårt för Åklagarmyndigheten att driva en rättslig process.

4.3.3.2 Enskilda ärenden som *inte* lett till åtal

Ärendenummer 2003/85

S.Y var tidigare biträdande jordbruksminister i Turkmenistan, men flydde landet 1994. Han beviljades politisk asyl i Sverige och blev svensk medborgare 2002. Turkmenistans tidigare president Saparmurat Niyazov, ska under tidigt 2000-tal ha utsatts för ett mordförsök, och därefter anklagat ett tiotal meningsmotståndare samt deras familjemedlemmar för dådet. S.Y var en av dessa anklagade personer.¹²¹ Turkmenistan begärde år 2003 S.Y utlämnad, utan att specificera brottet, men Sverige nekade på grund av hans svenska medborgarskap.

Ärendenummer 2009/480

H.T föddes och levde i Turkiet fram till 1989 då han och hans familj flydde landet på grund av politiska meningsskiljaktigheter med den sittande makten i landet. Han har sedan dess varit internationellt efterlyst av Turkiet, och 2009 begärde Turkiet utlämning av H.T från Sverige för misstänkt medlemskap i terrororganisation. Begäran avslogs av Sverige med hänvisning till hans svenska medborgarskap. H.T har efter detta varit föremål för ytterligare en utlämningsprocess. 2013 greps H.T, för Turkiets räkning, under en semester i Bulgarien. Turkiets motivering för utlämning av H.T från Bulgarien var "politisk aktivism". Bulgarien valde,

---

¹²¹ Se Herman (2003); Eurasianet (2002).

efter att H.T varit häktad i 45 dagar, att inte utlämna honom till Turkiet.¹²²

Ärendenummer 2009/3665

I början av 2000-talet stod den turkiska medborgaren A.F inför rätta i Turkiet anklagad för politiskt motiverad brottslighet. Under rättsprocessen lyckades hon fly till Sverige, och beviljades uppehållstillstånd. Samma år som A.F blev svensk medborgare, 2009, framställde Turkiet en utlämningsbegäran på grund av deltagande i olaga handlingar med PKK¹²³. Begäran avslogs med hänvisning till A.F:s svenska medborgarskap. Efter detta försökte Turkiet återigen få henne utlämnad, då hon under en resa till Georgien år 2015 blev häktad på begäran av Turkiet, och vägrades sedan lämna landet. Efter ett och ett halvt år i Georgien lyckades hon ännu en gång fly till Sverige.¹²⁴

Ärendenummer 2016/002

H.Y är en författare och journalist som flydde till Sverige från Turkiet på åttiotalet, efter att ha fängslats på grund av sitt politiska engagemang. H.Y har sedan dess fortsatt varit kritisk mot Turkiet och landets president Recep Tayyip Erdoğan.¹²⁵ 2016 begärdes H.Y utlämnad från Sverige av Turkiet på ospecificerade grunder. Begäran avslogs med hänvisning till att H.Y är svensk medborgare. Året efter greps H.Y i Spanien, på uppmaning av Turkiet, där han satt häktad i cirka två månader innan landet nekade Turkiets utlämningsbegäran. Han återvände därefter till Sverige.

4.3.3.3 Empiri i förhållande till Sveriges folkrättsliga åtaganden

En del av detta arbete är att utreda hur svensk rätt och rättspraxis i utlämningsärenden förhåller sig till Sveriges folkrättsliga åtaganden. Som konstaterat i den teoretiska delen krävs det att principen *aut dedere aut judicare* är stadgad i en internationell överenskommelse för att den ska vara rättsligt bindande. Vidare finns det olika formuleringar av principen vilket har betydelse för om det rättsliga åtagandet är tvingande eller inte. De brottstyper som dessa konventioner typiskt sett behandlar är brott av internationell angelägenhet. Av den empiriska

---

¹²² Se Chitgar (2013).

¹²³ Förkortning för kurdiska Partia Karkaren Kurdistan – Kurdistans arbetarparti som är terrorklassat av bl.a. EU: Se Europakommissionen (2019) s. 5.

¹²⁴ Se SVT Nyheter (2015); Sundberg (2016).

¹²⁵ Se Hedenmo (2018).

undersökningen kan det konstateras att, med några få undantag, så rör sig den brottslighet som ärendena innefattar inte om brottstyper som är av internationell angelägenhet. I dessa fall finns det således inte någon tillämplig konvention som stadgar principen *aut dedere aut judicare*. Vidare har konstaterats att Sverige endast har bilaterala utlämningsavtal med tre utomeuropeiska länder – Australien, Kanada och USA. Inga av dessa länder har varit framställande land i de senaste tjugo årens utlämningsärenden.

Vid en undersökning av de redovisade utlämningsärendena, som inte lett till åtal, går det att identifiera några få fall som innehåller brott av internationell angelägenhet. För att kunna konstatera att den påstådda gärningen i det enskilda fallet innefattas i en konvention behövs det dock mer uppgifter kring fallet än vad som framgår av ärendena. Det går alltså inte från de inhämtade uppgifterna att säga säkert att Sverige är bundet av folkrättsliga åtaganden i dessa fall. I tabellen nedan har de ärenden som innefattar ett brott av internationellt intresse, samt eventuellt tillämplig konvention sammanställts. Notera att två av dessa ärenden är de som ovan beskrivits som politiskt motiverade och förmodligen ogrundade brottsanklagelser.

Tabell över brott av internationellt intresse samt ev. tillämplig konvention

Ärendenummer	Brottstyp	Tillämplig konvention
2009/480	Misstänkt för medlemskap i terrororganisation	Internationell konvention om bekämpande av finansiering av terrorism ¹²⁶
2009/3665	Deltagit i olaga handlingar med PKK	Internationell konvention om bekämpande av finansiering av terrorism
2012/2245	Misstänkt för medlemskap i separatistiska terroristgrupper	Internationell konvention om bekämpande av finansiering av terrorism
2014/332	Grov narkotikasmuggling	Internationell konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen ¹²⁷

Dessa två konventioner innehåller tvingande formuleringar av principen *aut dedere aut judicare*.¹²⁸ Vid en nekad utlämning är den åtgärd som krävs enligt principen att korrekt juridisk myndighet har tagit del av

¹²⁶ Convention for the Suppression of Financing of Terrorism, New York 9 december 1999, SÖ 2002:44.

¹²⁷ Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Wien 20 december 1988, SÖ 1991:41.

¹²⁸ Se art. 10(1) Internationell konvention om bekämpande av finansiering av terrorism; Art. 6(9) Internationell konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen.

ärendena för ett ställningstagande om åtalsväckande. Ifall så inte har skett, kan alltså Sverige ha brutit mot principen *aut dedere aut judicare* och därmed gjort sig skyldigt till folkrättsliga överträdelser.

4.3.4 Sammanfattning

I de redovisade fyra fallen som inte har lett till åtal, finns det fog för att tro att de anklagade brotten bottnar i politisk meningsskiljaktighet. Alla fyra personer har i ett tidigare skede flytt från sitt (dåvarande) hemland till Sverige, för att sedan bli medborgare här. Personerna har haft en historik av att kritisera den sittande makten i det tidigare hemlandet, och några av dem har tidigare varit frihetsberövade. Att majoriteten av dessa fall kommer från samma land, ger även en indikation på att Sverige inte bedömer handlingarna som där tagit plats som brottsliga. Att åtal i Sverige inte har väckts i dessa fall, tycks därför kunna förklaras i att det utgör ogrundade anklagelser med politiskt motiv. Av de fall som inte har lett till åtal rör fjorton av fallen straffverkställighet. Ifall dessa personer istället verkställt sitt straff i Sverige har det inte inhämtats uppgifter på, men lagföring har i vilket fall inte skett.

Angående Sveriges folkrättsliga åtaganden är det svårt att dra en slutsats, då uppgifterna kring ärendena är bristfälliga. Det är få av fallen som innefattar brottstyper av internationell angelägenhet där en multilateral konvention innehållandes *aut dedere aut judicare* aktualiseras. I de få fall där en konvention möjligtvis är tillämplig, är proceduren mellan Justitiedepartementet och Åklagarmyndigheten det som bör tas fasta på, eftersom principen ålägger att ärendena lämnas till landets korrekta juridiska myndighet. Från samtalet med Hedvall verkar det som att ÅM inte regelmässigt får ärendena överförda från Justitiedepartementet, vilket kan tyda på att det finns brister med det nuvarande systemet.

5 Analys och diskussion

Som nämnades inledningsvis har syftet med detta arbete varit att undersöka ifall förbudet att utlämna svenska medborgare enligt utlämningslagen resulterar i ett *safe haven* för vissa brottslingar. Sker en lagföring regelmässigt eller går dessa personer straffria? I ett led att försöka utreda detta har bland annat principen *aut dedere aut judicare* och dess inverkan på Sveriges folkrättsliga åtaganden behandlats. I det kommande avsnittet ska den fakta som presenterats i kapitel två, tre och fyra analyseras och diskuteras med bakgrund i uppsatsens syfte. Som tidigare nämnt i avsnitt 1.3, tillämpas en kritisk metod samt ett ändamålsperspektiv med utgångspunkt i rådande lagstiftning, doktrin samt de undersökta utlämningsärendena. Intentionen är att belysa de eventuella brister som föreligger, men uppsatsens fokus har inte varit att föreslå hur dessa ska avhjälpas. Perspektivet är således *de lege lata*, och inte *de lege ferenda*.¹²⁹

5.1 Sveriges folkrättsliga åtaganden

Arbetet har visat att principen *aut dedere aut judicare* är en mångbottnad och inte alltid så självklar princip i den internationella rätten. Det råder ingen konsensus kring hur många internationella överenskommelser som innehåller principen eller hur denna ska formuleras för att anses vara korrekt. Dess rättsliga status är också omdiskuterad, och trots en omfattande forskning av ILC så finns det ingen tydlig slutsats i frågan. Dessa omständigheter visar på att det finns brister med principen *aut dedere aut judicare*, som i sin tur kan leda till att dess syfte urholkas. Vidare forskning inom området vore därför önskvärt ifall principen fortsatt ska ses som ett sätt att bekämpa internationell brottslighet. Med bakgrund i detta har utgångspunkten i denna uppsats varit att principen måste stadgas i en internationell överenskommelse för att vara folkrättsligt bindande.

I förhållande till de senaste tjugo årens utlämningsärenden har principen visat sig ha begränsad tillämplighet. De brottstyper som personerna i fråga har begärts utlämnade för har i de flesta fall inte varit av internationell angelägenhet, och således inte varit föremål för någon tillämplig internationell överenskommelse. I detta avseende finns det

---

¹²⁹ Hur rätten *är* i kontrast till hur rätten *borde* vara.

alltså inga folkrättsliga förpliktelser som Sverige kan tänkas ha överträtt. När det gäller de fall som inte har lett till åtal, har det tillgängliga materialet inte varit till fullo tillfredsställande. Informationen från utlämningsärendena är bristfällig och det har inte gått att ge ett säkert svar på ifall den misstänkta gärningen kan placeras in i en tillämplig konvention. Det är även inte tydligt vad Justitiedepartementet och Åklagarmyndigheten har för arbetsgång sinsemellan. Varför det är viktigt att ÅM tagit del av ärendena har sin grund i att principen *aut dedere aut judicare* anses uppfylld när ärendet lämnats till landets korrekta juridiska myndighet. Frågan om Sverige följer sina eventuellt folkrättsliga åtaganden bottenar därför i om och hur detta görs. Det ska tilläggas att ifall riksåklagaren har utrett ett utlämningsärende, bör det anses att principen har uppfyllts. Riksåklagaren är chef över ÅM, och således ligger då ärendet inom ramen för myndigheten.

Det går inte att utesluta att vissa av fallen ännu är pågående, och kan därmed fortfarande bli föremål för åtal. Inte minst gällande utlämningsärenden från 2020 kan detta vara aktuellt. Som den empiriska undersökningen har visat dröjer det ofta något år eller två från det att utlämning nekats, till att lagföring sker. Det går heller inte att utesluta att Justitiedepartementet lämnat över ärenden till en annan statlig myndighet, som anses ha korrekt befogenhet över vissa brottstyper. Ett exempel kan vara Säpo, för bekämpande av terroristbrott. Det är således inte helt klarlagt var utlämningsärenden tar vägen efter det att utlämning nekats. I och med att Åklagarmyndigheten uppger att så pass få fall inkommer till myndigheten indikerar det att det finns brister i förfarandet. Det kan därför hävdas att så länge ÅM – eller en annan myndighet med rätt juridisk befogenhet – inte har varit inkopplad i ärendena, finns det risk för att Sverige har brutit mot sina folkrättsliga åtaganden i enlighet med principen *aut dedere aut judicare*.

5.2 (Icke)-utlämning av medborgare

Ett av de mest välanvända argumenten till fördel för att undanta medborgare från utlämning, är att personen oftast har hemvist i medborgarskapslandet och därmed är främmande för bland annat gärningslandets språk, kultur och rättssystem. Dessa faktorer är en nackdel för den tilltalade som då inte anses kunna försvara sig på ett adekvat sätt. I två av de tre fall som har lett till åtal i Sverige har gärningspersonen haft en stark anknytning till gärningslandet. S.M har vuxit upp i Rwanda och bott där i största delen av hans liv, och S.V har

bott en lång tid i Colombia och har colombianskt medborgarskap. Att dessa två personer skulle missgynnas av en rättegång i gärningslandet på grund av att de inte skulle förstå språket, kulturen eller rättssystemet, är alltså inte ett hållbart argument. I undersökningen av ärendena har det visat sig att de flesta personer som begärts utlämnade har en stark koppling till gärningslandet, exempelvis genom aktuellt medborgarskap (utöver det svenska) eller tidigare medborgarskap. Det är väldigt få, om något, fall där det handlar om en svensk medborgare som åkt på semester till ett land, helt utan att ha en anknytning till landet och där misstänkts begått ett brott. Ärendet gällande A.K står ut som det fall där det är möjligt att han skulle missgynnas av de ovan angivna omständigheterna. Han har, förutom en thailändsk respektive, inte någon övrig anknytning till Thailand. Vid diskussion kring om utlämning av medborgare ska fortsätta vara ett absolut förbud, är det viktigt att veta ifall argument – för och emot – faktiskt har bäring i praktiken.

När svensk rätt stadgar ett förbud mot utlämning av svenska medborgare och istället öppnar upp för möjligheten att lagföra dessa personer i Sverige, leder det till kostsamma rättegångar för Sverige. I alla de tre fall som har lett till åtal har representanter från Sverige varit på plats i gärningslandet som en del av utredningen. Fallet i Rwanda var tveklöst den hittills mest omfattande utredningen och rättsprocessen tog totalt tre år att genomföra. Med tanke på att det är svenska skattepengar som finansierar detta, tåls det bli föremål för granskning. Att låta gärningslandet lagföra personen är en ekonomisk lättnad för Sverige, men enligt gällande rätt har Sverige valt att väga andra intressen tyngre än den ekonomiska bördan. Det ska även nämnas att dessa tre rättegångar säkerligen tog upp mycket resurser i anspråk, men å andra sidan har det endast varit tre stycken processer under ett lopp av tjugo år.

Arbetet har visat att bevissvårigheter är en stor anledning till varför åtal inte kan väckas i Sverige. I proposition 2000/01:83 med anledning av Sveriges tillträde till 1996 års EU-konvention om utlämning, framfördes just bevissvårigheter som en nackdel med att föra en rättsprocess i Sverige istället för i gärningslandet. Vidare framhölls det att det var av yttersta vikt att lagföring kunde ske där brottet hade begåtts och bevisningen fanns tillgänglig. Vikten av detta torde gälla för brott begångna även utanför Norden och EU, men speglas inte i den nuvarande utlämningslagen. Intresset av en effektiv lagföring har alltså fått stå tillbaka för andra intressen. Ifall detta inte ska ske på bekostnad av

bekämpandet av internationell brottslighet, måste det således vägas upp av andra faktorer som leder till effektiv och regelmässig lagföring.

Vad som framkommer av utlämningsärenden som avser svenska medborgare är att ett avslag ska ske utan vidare motivering än medborgarskapet. Även om det finns ytterligare avslagsgrunder, så motiveras inte det i beslutet. I vissa fall verkar det dock sannolikt att personen i fråga inte hade utlämnats, även utan ett svenskt medborgarskap. Som redovisats i den empiriska delen handlar åtminstone fyra av fallen om politiskt motiverad brottslighet, där personerna har flytt från sina tidigare hemländer. Det finns säkerligen i flera fall ytterligare bakomliggande faktorer som skulle leda till att framställningen får avslag, men som inte är synliga för den som studerar ärendet. När man väl tar del av annan information kring omständigheterna, som i de nämnda fallen, klarnar situationen mer än när man endast läser utlämningsärendet. På så sätt ökar förståelsen och kunskapen kring varför en rättsprocess i Sverige inte har tagit plats. Den egentliga siffran utlämningsärenden som rör personer där den *enda* anledningen till avslag är medborgarskap, kan således vara mindre än vad det verkar.

Det går inte att undvika att diskutera den politiska aspekt som löper igenom detta arbete som en osynlig röd tråd. Att inte väcka åtal efter det att utlämning nekats kan ha sin bakgrund i likaväl politik som juridik, och det ska inte glömmas att bakom gällande rätt återfinns politiska avväganden. En svag relation med det framställande landet kan innebära ett bristande straffrättsligt samarbete, vilket leder till att exempelvis insamling av bevis försvåras eller till och med blir omöjlig. De tydligaste exemplen på länder som Sverige har nära samarbeten med är Norden och EU, där det existerar ett starkt gränsöverskridande straffrättsligt samarbete. De länder som inkommit med framställningar gällande utlämning är länder i Europa, Mellanöstern, Sydamerika, Asien och Afrika. Vad för relation Sverige har med dessa länder kommer att påverka det straffrättsliga samarbetet och kan i slutändan vara en avgörande faktor för möjligheten att väcka åtal. I vissa fall kan det vara så att Sverige tar avstånd från att samarbeta med länder som har värderingar som inte ligger i linje med Sveriges. Politiska avväganden har också betydelse för hur det misstänkta brottet utvärderas. Om en framställning om utlämning inkommer till Sverige från ett land som vi bedömer som exempelvis en tvivelaktig rättsstat med en historia av kränkningar av mänskliga rättigheter, kommer det ligga till grund för bedömningen. Som visats har ett antal av Turkiets framställningar inte

lett till åtal, eftersom de verkar bygga på ogrundade anklagelser på grund av meningsskiljaktigheter med den styrande makten. Att Sverige inte åtalar dessa personer visar på ett ställningstagande från Sveriges sida. Dessa avväganden är ingenting som Justitiedepartementet och regeringen är främmande för, även om det kan uppfattas som att det nedtonas. Att brottsbekämpning tangerar utrikespolitiken och måste ta hänsyn till detta, är något som till stor del skiljer internationell brottslighet från inhemsk.

5.3 Är Sverige ett *safe haven* för vissa brottslingar?

För att underlätta för läsaren i detta slutskede av uppsatsen har ett par frågor valts ut i syfte att tydliggöra avsnittet.

Vad kan konstateras utifrån gällande rätt samt den empiriska undersökningen?

Från den empiriska undersökningen kan det konstateras att det är relativt få fall per år där förbudet att utlämna medborgare tillämpas. Vissa år finns det inga dokumenterade ärenden av denna sort. Som mest under ett år har fyra utlämningsfall nekats på grund av medborgarskap, och andelen nekade fall var som mest år 2011 med 4 av totalt 15 framställningar. Oavsett om det kan anses att ett *safe haven* eller inte uppstår, är det därmed viktigt att understryka att det inte är ett överflöd av personer som det handlar om. Å andra sidan är varje fall där en skyldig person inte döms eller undkommer straffverkställighet ett misslyckande för beivrandet av internationell brottslighet.

Som redovisats anser Plachta att det finns två sätt att se på interaktionen mellan jurisdiktionsgrunden aktiv personalitet och regeln om att undanta medborgare från utlämning. Antingen som ett sätt att *rättfärdiga* regeln, eller som ett sätt att *avhjälpa* följderna av regeln. Att se aktiv personalitet som ett sätt att *avhjälpa* den straffrihet som annars riskerar att uppstå, verkar stå väl överens med det svenska ändamålet. Även enligt en rapport inom ramen för tidigare nämnda forskning av ILC, konstateras i det svenska bidraget att Sverige uppfyller de konventionsrättsliga kraven för *aut dedere aut judicare* genom jurisdiktionsgrunden aktiv personalitet.

Det är ett annat tillvägagångssätt i hanteringen av brott som begås utomlands av svenska medborgare än inhemska brott, och ärendena kommer bland annat att präglas av den svenska utrikespolitiken. Detta speglas kanske tydligast i att ärendena initialt inkommer till Justitiedepartementet och inte till Polis- eller Åklagarmyndigheten. Även det faktum att det är regeringen som har den slutgiltiga talan i ett utlämningsärende, om inte HD kommer fram till att hinder för utlämning föreligger, tydliggör den politiska sidan av dessa ärenden. Den empiriska undersökningen i arbetet visar att få personer åtalas i Sverige efter en nekad utlämning. Resultatet får automatiskt en negativ klang – ingen stat vill titulera sig som en fristad för brottslingar. I ett bredare perspektiv behöver inte det låga antalet åtal vara negativt, utan istället innebära att Sverige står upp för värderingar när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Rättssäkerheten ska bibehållas såväl när brott begås utomlands som i Sverige.

För att lagföring i Sverige ska ske i förhållande till dessa fall, krävs det att vissa förutsättningar är för handen. Dubbel straffbarhet, *ne bis in idem* och preskription är några omständigheter som måste tas hänsyn till. För att väcka åtal krävs även ett åtalsförordnande av riksåklagaren. De faktorer som ska ligga till grund för beslutet uppges vara att det ska finnas ett påtagligt och berättigat intresse av lagföring i Sverige där allvarligheten av brottet, anknytningen till Sverige och gärningslandets intresse spelar roll. Det saknas underlag på varför åtal inte har väckts i de flesta fall, men utifrån den empiriska undersökningen kan det resoneras kring vissa av dessa faktorer. I och med att arbetet behandlar svenska medborgare borde anknytningen till Sverige vara ostridbar. Betydelsen av gärningslandets intresse har tydliggjorts i empirin, då två av tre fall som lett till åtal har initierats av att gärningslandet begärt lagföring i Sverige. Detta är även något som Hedvall betonat som en viktig faktor för att en rättsprocess ska ta plats. En ömsesidig vilja att bekämpa brott är inte något som bör tas för givet och illustreras med att det endast verkar vara två fall där en begäran om lagföring inkommit. Ett bristande samarbete samt gärningslandets ointresse medför även svårigheter att insamla bevis, vilket uppges vara en tungt vägande anledning till att åtal i många fall inte väcks. Det är relevant att ifrågasätta varför Sverige ska lägga resurser på rättsprocesser där gärningslandet inte har något intresse av lagföring, och den enda kopplingen till Sverige är att gärningspersonen är svensk medborgare. I sådana fall går det att diskutera ifall det finns ett påtagligt och berättigat intresse av lagföring i Sverige.

Vad är det som inte är klargjort?

Det stora frågetecknet är vad som händer med ärendena efter det att utlämning nekats. Riksåklagaren kan vara delaktig i utlämningsärenden i två avseenden, det första är i den initiala utlämningsprocessen där hen ska ge ett yttrande. Det andra är när en framställning om utlämning blivit nekad, och ett åtalsförordnande av riksåklagaren krävs för att väcka åtal mot personen. I förhållande till det första avseendet bör i de undersökta fallen, som huvudregel, inget yttrande av riksåklagaren krävas, eftersom utlämning av medborgare är ett absolut förbud och en uppenbar anledning att avslå framställningen. Det är då regeringen som tar detta beslut. Angående det andra avseendet finns det inget dokumenterat kring att riksåklagaren företar en utredning för att få till stånd ett åtalsförordnande i dessa ärenden. I och med att Åklagarmyndigheten inte har några uppgifter kring ärendena visar detta på att besluten stannar hos Justitiedepartementet. Det finns därmed inte mycket som indikerar att ett *aktivt* beslut om att inte väcka åtal har skett. Att inte väcka åtal verkar snarare som ett *passivt* beslut, som följer av att framställningen om utlämning har fått avslag på grund av att personen är svensk medborgare.

Vad leder detta till?

Förbudet mot att utlämna svenska medborgare är en regel som endast tar fasta på personen i fråga. Inga andra omständigheter för att neka utlämning behöver utredas när detta faktum konstaterats. För att en straffrihet inte ska uppstå helt på den basis att du är svensk medborgare måste det misstänkta brottet utredas i ett senare steg. Som konstaterat tyder mycket på att Åklagarmyndigheten inte tar del av ärendena efter att utlämning nekats. Att lagföring av den misstänkta personen sker verkar beroende av att det är ett högst allvarligt internationellt brott, som folkmord, eller att gärningslandet aktivt begär att Sverige lagför personen. Om inte dessa förutsättningar är för handen, kan det utifrån detta arbete konstateras att en lagföring inte sker. Ifall beslutet att inte väcka åtal är ett passivt beslut som följer av regeringens avslag i ärendet, innebär detta att de flesta fall inte utreds vidare. Följden är således att straffrihet uppstår på grund av personens svenska medborgarskap. Det går därmed att ifrågasätta ifall den nuvarande regleringen och proceduren ger de bästa möjliga förutsättningarna för att kunna väcka åtal, och på så sätt motverka straffrihet för dessa personer.

Om ett fall till slut leder till en process där det är frågan om ett åtalsväckande, måste ett åtalsförordnande ges av riksåklagaren. Kriterierna för ett åtalsförordnande gör att ett väckande av åtal i dessa fall skiljer sig från brott begångna i Sverige. En stöld i Sverige ska leda till en rättsprocess, oavsett om det är ringa eller grov stöld. En ringa stöld som begås utomlands kan dock bedömas som ett inte tillräckligt allvarligt brott för att ett åtalsförordnande ska ges av riksåklagaren. Utan att lägga någon värdering i huruvida det är bra eller inte att så sker, går det att konstatera att det på så sätt uppstår ett *safe haven* för vissa typ av brott som begås utomlands – då tillsammans med alla övriga fall som också kräver samma slags åtalsförordnande.

Ifall regeln om att undanta medborgare från utlämning ska kunna vidhållas måste det finnas åtgärder som jämnar ut den obalans som uppstår när en persongrupp särbehandlas. Denna åtgärd är att lagföra personerna i Sverige, vilket möjliggörs med jurisdiktionsgrunden aktiv personalitet. Det empiriska underlaget visar på att få av fallen leder till åtal. Detta kan förklaras med flera faktorer som ofta är avhängiga av varandra, såsom ett bristande samarbete med gärningslandet, en brist på information, en brist på bevis och intresse av lagförelse. Uppsatsen har också visat att arbetsgången mellan Justitiedepartementet och Åklagarmyndigheten kan ifrågasättas, då ÅM inte regelmässigt får ärendena överförda till sig. Vidare är det tvivelaktigt ifall en adekvat utredning av det misstänkta brottet sker i varje enskilt fall. Att se aktiv personalitet som ett sätt att avhjälpa den straffrihet som förbudet mot att utlämna medborgare ger upphov till, må vara tillräckligt i teorin men inte i praktiken. Att ett åtal ska kunna väckas är beroende av många andra faktorer som enligt detta arbete brister. Åtgärder som minskar riskerna för straffrihet såsom en regelmässig överföring av ärendena till Åklagarmyndigheten, mer effektiva straffrättsliga samarbeten med utomeuropeiska länder eller en ny reglering – jag uppmuntrar starkt till vidare forskning där *de lege ferenda*-perspektivet utreds mer ingående.

6 Avslutande kommentarer

Principen *aut dedere aut judicare* spelar en minde roll i förhållande till de svenska utlämningsärendena än vad som initialt gavs sken av. De brott som personer har begärts utlämnade för har visat sig till stor del inte vara av internationell angelägenhet. Med det sagt innebär det inte att det finns, och kommer finnas, fall där folkrättsliga åtaganden är av betydelse. I denna aspekt är det viktigt att Sverige har fungerande ramverk och tillvägagångssätt som innebär att vi uppfyller dessa åtaganden. Från vad som kan konstateras utifrån resultatet av denna uppsats, verkar det nuvarande nämligen inte vara tillfredsställande i detta avseende.

Syftet med detta arbete har varit att utreda ifall utlämningslagens regel om att undanta medborgare från utlämning resulterar i ett *safe haven* för vissa brottslingar. Utredningen har till viss del försvårats genom att det inte funnits dokumentation på uppgifter som hade varit givande för att utröna anledningen till varför så många fall inte leder till åtal, samt ifall varje ärende utreds på ett adekvat sätt efter nekad utlämning. Trots det har en god empirisk undersökning tagit plats, vilket lett till att vissa slutsatser har kunnat dras. Med bakgrund i detta är det av min åsikt att det till viss del är befogat att säga att förbudet mot att utlämna medborgare kan leda till ett *safe haven*. Det vore dock mer lämpligt att konstatera att det absoluta förbudet mot att utlämna svenska medborgare öppnar upp för en straffrihet, som jurisdiktionsgrunden aktiv personalitet *inte* lyckas avhjälpa.

Bilaga A

Ett urval av konventioner som innehåller tvingande regel om lagföring vid utebliven utlämning.

[International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance](#)

[International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism](#)

[Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography](#)

[Second Protocol to the Hague Convention of 1954 for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict](#)

[International Convention on the Suppression of Financing of Terrorism](#)

[International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings](#)

[Convention on the Safety of United Nations and Associated Personnel](#)

[International Convention Against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries](#)

[Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation](#)

[UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment](#)

[Convention on the Physical Protection of Nuclear Material](#)

[International Convention Against the Taking of Hostages](#)

[Convention on the Prevention and Punishment of Crimes Against Internationally Protected Persons Including Diplomatic Agents](#)

[Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation \(Montreal Convention\)](#)

[Convention on Psychotropic Substances](#)

[Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft \(Hague Convention\)](#)

[Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others](#)

[Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field](#)

[Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea](#)

[Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War](#)

[Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War](#)

[Convention for the Suppression of the Illicit Traffic in Dangerous Drugs](#)

[International Convention for the Suppression of Counterfeiting Currency](#)

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Otryckta

Per Hedvall, chef för enheten för internationellt rättsligt samarbete
Åklagarmyndigheten, telefonsamtal den 24/11-2020.

Tryckta

Statens offentliga utredningar

SOU 2002:98 Internationella Brott och Svensk Jurisdiktion.

SOU 2011:71 Utlämning.

Propositioner

Prop. 1913:50 med förslag till lag angående utlämning av förbrytare.

Prop. 1957:156 med förslag till lag om utlämning för brott.

Prop. 1959:72 med förslag till lag om utlämning för brott till Danmark,
Finland, Island och Norge m. m.

Prop. 1972:98 med förslag till lag om internationellt samarbete rörande
verkställighet av brottmålsdom, m. m.

Prop. 2000/01:83 med anledning av Sveriges tillträde till 1996 års EU-
konvention om utlämning.

International Law Commission

A/CN.4/571. *Preliminary report, by Mr. Zdzislaw Galicki, Special
Rapporteur.* 2006.

A/CN.4/579. *Comments and observations received from Governments.*
2007.

A/CN.4/630. *Survey of multilateral instruments which may be of
relevance for the work of the International Law Commission on the topic
"The obligation to extradite or prosecute (aut dedere aut judicare)".*
Study by the Secretariat. 2010.

A/CN.4/648. *Fourth report on the obligation to extradite or prosecute (aut dedere aut judicare)*, by Mr. Zdzislaw Galicki, *Special Rapporteur*. 2011.

The obligation to extradite or prosecute (aut dedere aut judicare)
Final Report of the International Law Commission. International Law Commission Sixty-sixth session Geneva. 2014. [Hänvisning: ILC Final Report]

A/72/10. *Report of the International Law Commission*. 2017.

A/CN.4/732. *First report on general principles of law by Marcelo Vázquez-Bermúdez, Special Rapporteur*. 2019.

Övrigt

Cambridge Dictionary, sökord 'Safe haven'.

<<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/safe-haven>>
(besökt 2020-09-01).

Europakommissionen (2019). 'Turkey 2019 Report'.

<<https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-turkey-report.pdf>>

Regeringen (2015). *Utlämning för brott*.

<<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/justitiedepartementet/internationellt-rattsligt-samarbete/utlamning-for-brott/>> (besökt 2020-09-01).

Åklagarmyndigheten. *Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet*. <<https://www.aklagare.se/kontakt/aklagaromraden/nationella-aklagaravdelningen/riksenheten-mot-internationell-och-organiserad-brottslighet/>> (besökt 2020-11-01).

Litteratur

Amnesty International (2009). *International Law Commission: the Obligation to Extradite or Prosecute (Aut Dedere Aut Judicare)*. Amnesty International Publications. Hämtat från:
<https://www.amnesty.org/download/Documents/48000/ior400012009en.pdf>

Asp, Petter (2014). *Internationell straffrätt*. 2., [omarb. och utök.] uppl. Malmö: Uppsala.

Bassiouni, M. Cherif & Wise, Edward M. (1995). *Aut dedere aut judicare: the duty to extradite or prosecute in international law*. Dordrecht: M. Nijhoff.

Boister, Neil (2012). *An introduction to transnational criminal law*. First edition Oxford: Oxford University Press.

Cameron, Iain, Thunberg Schunke, Malin, Påle-Bartes, Karin, Wong, Christoffer & Asp, Petter (2011). *International criminal law from a Swedish perspective*. Cambridge: Intersentia.
[Hänvisning: Cameron m.fl]

Deen-Racsmány, Zsuzsanna (2004). *A New Passport to Impunity? Non-Extradition of Naturalized Citizens versus Criminal Justice*. Journal Of International Criminal Justice, Volume 2 Issue 3. Hämtat från:
<https://academic.oup.com/jicj/article/2/3/761/841580>

Enache-Brown, Colleen & Fried, Ari (1998). *Universal Crime, Jurisdiction and Duty: The Obligation of Aut Dedere Aut Judicare in International Law*. McGill Law Journal, Volume 43. Hämtat från:
<https://lawjournal.mcgill.ca/wp-content/uploads/pdf/3653996-43.BrownFried.pdf>

Gilbert, Geoff (1991). *Aspects of extradition law*. Dordrecht, The Netherlands: M. Nijhoff.

Henriksen, Anders (2019). *International law*. Second edition Oxford: Oxford University Press.

Joyner, C. Christopher & Rothbaum, P. Wayne (1993). *Libya and the Aerial Incident at Lockerbie: What Lessons for International Extradition Law?*

Michigan Journal of International Law, Volume 14 Issue 2. Hämtat från:
<https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1585&context=mjil>

Linderfalk, Ulf, Nilsson, Anna, Sjöstedt, Britta & Wong, Christoffer (2020). *Folkrätten i ett nötskal*. Tredje upplagan Lund: Studentlitteratur. [Hänvisning: Linderfalk m.fl]

Mitchell, Claire (2009). *Aut dedere aut judicare: the extradite or prosecute clause in international law*. Graduate Institute Publications. Hämtat från:
<https://books.openedition.org/iheid/249>

Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.) (2018). *Juridisk metodlära*. Andra upplagan Lund: Studentlitteratur.

Plachta, Michael (1999). *(Non)-Extradition of Nationals: A Neverending Story?*. Emory International Law Review. Hämtat från:
https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/emint13&id=84&men_tab=srchresults

Påle, Karin (2003). *Villkor för utlämning*. Diss. Uppsala: Univ., 2003.

Shearer, Ivan Anthony (1971). *Extradition in international law*. Manchester: Manchester Univ. Press.

Övrigt

Chitgar, Mary (2013-08-19). "Halef Tak tackar Lidköpingsborna". *Sveriges Radio*. <<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/halef-tak-blir-inte-utlammad-till-turkiet>. <https://sverigesradio.se/artikel/5621102>> (besökt 2020-11-09).

Eurasianet (2002-12-13). "Turkmenistan: Human Rights Officials Criticize Investigation Into Assassination Plot". <<https://eurasianet.org/turkmenistan-human-rights-officials-criticize-investigation-into-assassination-plot>> (besökt 2020-11-09).

Hedenmo, Fanny (2018-02-26). "Fallet Hamza Yalzin – detta har hänt". *SVT Nyheter*. <<https://www.svt.se/kultur/fallet-hamza-yalcin-detta-har-hant>> (besökt 2020-11-09).

Herman, Burt (2003-03-16). "Turkmenistan Attacks Accused Plotters' Family". *Los Angeles Times*. <<https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2003-mar-16-adfg-besiege16-story.html>> (besökt 2020-11-09).

SVT Nyheter (2015-06-26). "Kvinna från Stockholm fängslad i Georgien". <<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/svensk-kvinna-fangslad-i-georgien>> (besökt 2020-11-09).

Sundberg, Marit (2016-12-21). "Svenska Aysen Furhoff hemma igen – flydde över bergen". *SVT Nyheter*. <<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/svenska-aysen-furhoff-hemma-igen-efter-strapatsrik-flykt>> (besökt 2020-11-09).

Rättsfallsförteckning

Hovrätterna

Svea hovrätt, dom 2010-09-16 i mål nr. B 5953-10.

Svea hovrätt, dom 2014-06-19 i mål nr. B 6659-13.

Svea hovrätt, dom 2015-12-11 i mål nr. B 3717-15.

Tingsrätterna

Attunda tingsrätt, dom 2010-06-28 i mål nr. B 6972-09.

Stockholms tingsrätt, dom 2013-06-20 i mål nr. B 18271-11.

Nacka tingsrätt, dom 2015-03-20 i mål nr. B 4317-14.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna

Öcalan v. Turkey, no. 46221/99, 12 maj 2005.

International Court of Justice

Continental Shelf (Libya v. Malta), 1985 I.C.J. 13, 3 juni 1985.